National Library of Canada
Collection Development Branch,
395 Wellington Str. Order sect
Ottawa, Ont. K1A 0N4

National Library
Bibliothèque Nationale
NEWSPAPER DIVISION
DIVISION DES JOURNAUX

Meie Elu

EESTLASTE AJALEHT PAGULUSES

Second Class Mail Registration No. 1354.

Nr. 34 (1851) 1985 NELJAPÄEVAL, 22. AUGUSTIL — THURSDAY, AUGUST 22 XXXVI aastakäik

Christina Chorillo, kes vanaema poolt eestlane, oli „Miss Estonia'ks" São Paulos, Brasiilias, emigrantide olümpiaadil ja rahvuskultuuride näitusel. Ta on 20-aastane, kavatseb õppida ülikoolis keeleteadust. (Lähemalt lhk. 3)

300 km jalgsi

Kaks põgenikku Soome kaudu Rootsi

STOCKHOLM (EPL) — Pärast 300 km pikka jalamarssi, mis kestis 17 ööd-päeva, õnnestus kahel eesti noormehel, 25 ja 28 aastat vanad, ületada hõredalt asutatud Koola poolsaar ja ühe soome taluniku abiga pääseda üle piiri Haaparandasse. Lahked autoturistid olid sealt noormehi toimetanud priikuudiga lõuna suunas. Noormehed on palunud Rootsi politseivõimudelt poliitilist asüüli. Invandrarverketi otsuse ootel elavad nad anonüümselt ühes Kesk-Rootsi linnas. Eestlased, kellest üks on tehnik ja teine kunstnik, ei taha esialgu avaldada oma nimesid. Nad on juba saanud sotsiaalabi ja ostnud vajalikke riideid.

Nende pikk üksikasjaline põgenemise kirjeldus avaldati koos vastava kaardiga „Svenska Dagbladetis" esmaspäeval, 5. augustil. Vanemat põgenikest kirjeldab reporter Roger Magnergard kui „habemes kõhna" meest, kes viimased kaheksa aastat on mõtelnud põgenemisele. Ta on muuhulgas katsetanud välja pääseda fiktiivse abielu kaudu Läände, ent selle mõtte siiski jätnud. Kahel korral leidnud ta ka sobiva partneri. Aga mõlemad naised loobusid abieluplaanist, kui selgus, et „abielu" pidanuks kestma neli-viis aastat, et mehele tagada täielikku ohutust.

Noorem meestest kavandas põgenemist viimase kolme aasta jooksul. Tegi esimese katse möödunud suvel, mis aga ei õnnestunud.

— Valisime just Koola poolsaare, kuna see ala on hõredasti asustatud. Kõik nõukogude piiriäärsed elanikud on kohustatud raporteerima igat võõrast, keda juhtuvad nägema. Sellepärast on õige valida piirkond, kus vaevalt keegi elab, jutustavad mehed.

Mõlemad sõitsid täiesti legaalselt 5. juulil Leningradist rongiga Murmanski. Sealt algas kohe rännak lääne suunas. Nad käisid ühtesoodu vähemalt 14 kuni 15 tundi, peamiselt ööseti. Toidumoonaks oli neil riisi, kaerahelbeid, rosinaid, mett, šokolaadi ja teed. Toit lõppes aga 12 päeva pärast otsa. Viimase viie päeva jooksul närisid nad kaselehti ja jõid vett. Neil oli kaasas pikksilm, millega võisid jälgida vahipostide liikumisi. Niimoodi said nad juba kaugelt vältida niihästi piirivalvet kui elamuhooneid.

Kaasavõetud ametlik nõukogude maakaart osutus ebatäpseks ja seega väärtusetuks. Ka kompass ei näidanud õiget suunda, kuna teatud piirkonnas on rohkesti rauamaaki, mis pani kompassi nõela ringi tiirutama. Põgenikud orienteerusid päikese ja käekella abil. Et üle saada ühest kahe kilomeetri laiusest jõest, ehitasid nad selleks otstarbeks kaasavõetud ülespuhutavatest kummimängukannidest ja puuokstest primitiivse parve, mida nad ujumisel ees lükkasid. Jõgi oli kärestikuline ja vesi selles väga külm. Selle kaldapiirkond oli soine ja mudane. Suured sääseparved tegid meestele hirmsasti liiga. Piirile lähenedes ilmselt valve kõvenes, mitu korda olid nad nõukogude piirivalve patrullide ja helikopterite ohtlikus läheduses. Peidukohti tuli otsida võsastikus. Noormeestel õnnestus ületada üht mineeritud ala kivilt-kivile hüpates. Nad olid õigel ajal märganud traate puutüvede vahel.

LAHKE TALUNIK

Viimase etapi ületasid nad joostes motol: „Nüüd või iialgi!" Ühest püssimeestega vahitornist hiilisid nad enne laias kaares mööda. Jõudes ühe järveäärse talu juurde, kus heinamaal lehmad rahulikult mäletsesid, said noormehed aru, et nad olid õnnelikult Soomes.

— Nõukogude Liidus on talupidajatel võimatu elada ja töötada nii tundlikel piiriäärsetel aladel, ütlevad nad „Svenska Dagbladetile".

Täiesti jõuetuina läksid nad soome tallu sisse. Seal võeti neid lahkesti vastu, anti süüa ja lasti välja magada.

Mehed ütlevad, et kogu põgenemisteekonna ajal on nad kumbki kaotanud 10 kilo, osalt ka tugeva närvipressi tõttu.

Soome talumees sõidutas noormehed omal autol üle piiri Haaparandasse Rootsi.

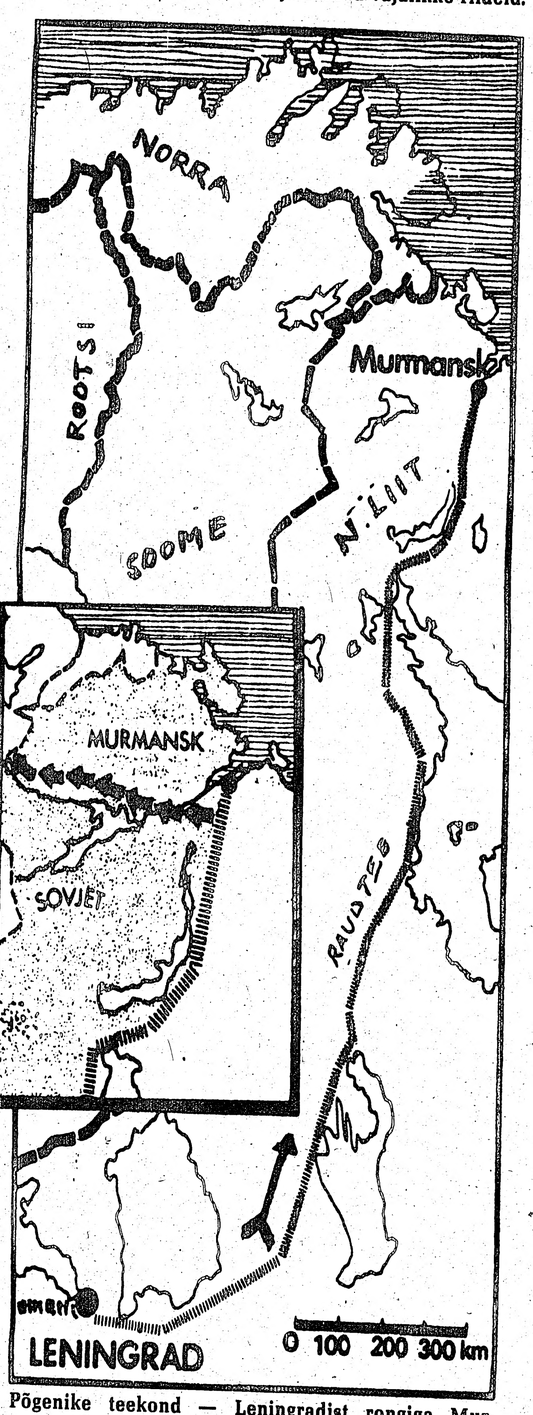

Põgenike teekond — Leningradist rongiga Murmanskisse, sealt jalgsi edasi Soome piiri suunas.

— Siin olete kindlad ja vabad," lausus soomlane jumalagajätuks. Esimeste muljete kohta Rootsis ütlevad nad „Svenska Dagbladetile":

— Oleme jõudnud pärale ühiskonda, millest unistasime juba kaua. Niisugusena sooviksime näha vaba Eestit!

Mõlemad loodavad siin maal oma erialadel edasi õppida:

— Kõigepealt peame aga selgeks õppima rootsi keele, et kõigest uuest, mis meid ümbritseb, ka aru saame.

EPL/KS

Imants Lesinskis oli topeltagent?

„London Sunday Times" teatab, et KGB koosseisu kuulunud Imants Lesinskis, kes 7 aastat tagasi hüppas ära USA-s, on olnud alates 1950. aastast topeltagent. Lesinskis, kes töötas N. Liidu ÜRO delegatsiooni juures, olevat teinud selle uudise teatavaks Balti maailmakonverentsil Kopenhaagenis (Balti Tribunal), üteldes, et nii tema kui abikaasa olid 20 aastat enne ärahüppamist võimaluste piires tõkestanud KGB tegevust, kui nad olid Riias ja New Yorgis. Usutlemisel ta ei avaldanud, missuguse Läänerliigi kasuks töötas. Lesinskis elab USA-s FBI kaitse all.

Ajaleht ütleb, et mõnede arvates ta oma avaldusega püüab säilitada oma tasu ja kaitset. Nõukogude allikad väidavad, et ta tegi oma avalduse läti pagulaste soovil.

Prantsusmaa hoiatas protesteerijaid

President Francois Mitterand hoiatas, et prantslased kasutavad jõudu protestijate vastu, kes püüavad takistada katseid aatomirelvadega. See oli selge hoiatus „Greenpeace" aktivistidele, kelle uus liputaev alustas reisi Amsterdamist Mururoa atolli piirkonda, kus katse toimub septembri lõpus.

Autokindlustus Ontarios võib tõusta 20%

Ontario kindlustusseltsid, kes sel aastal tõstsid autokindlustuse preemiaid 13 %, väidavad et nad ei tule läbi ja vajavad lisa veel 20-30%. Põhjuseks on üha suurenevad väljamaksud õnnetusjuhtudel. Möödunud aasta detsembris samad firmad möönsid, et preemia võiks tõusta 8-15%

1984.a. kindlustusseltsid kaotasid rekordiliselt kokku 876 miljonit dollarit. Väljamaksud õnnetusjuhtudel on nagu „Lotto Canada", ütles üks kindlustaja. Näiteks üks Ontario kohtunik määras ühel juhul Royal Insurance Co-le maksta õnnetusohvritele 3,1 miljonit dollarit.

Spioonile määrati 3 eluaegset vangistust

USA kohus määras mereväe leitnant-komandör Arthur Walkerile karistuseks mereväe saladuste müümise eest venelastele 3 eluaegset vangistust ja lisaks sellele veel 40 aastat ning $40.000 rahalist trahvi. Arvatakse, et Arthur Walker koos oma venna ja vennapojaga ning Jerry Whitworth'iga moodustasid spioonide ringi, kes 20 aasta jooksul müüs venelastele oluliselt tähtsaid sõjasaladusi ja kahjustasid sellega suurimal määral USA riigikaitset.

Spiooniringi tegelikuks juhiks oli leitnant-komandör Arthur Walkeri vend John, kelle süütegu hakatakse selgitama 28. okt. Tema poja Michaeli ja Jerry Whitworth süütegude üle mõistetakse kohut hiljem.

Cindy Õunpuu maailma parimate hulgas

3 nädalaga 3 uut Kanada rekordit

Cindy Õunpuu Torontost, kes on rinnuliujumises jõudnud sel hooajal maailma tippklassi, saavutas järjekordse edu 15-18. aug. Tokios peetud Pan-Pacific meistrivõistlusil, kus ujus uue Kanada ja Briti Commonwealthi rekordi, saavutas 2 meistritiitlit ning võitis 2 kuld- ja 1 hõbemedali.

100 m

Uue Kanada ja Briti Commonwealthi rekordi tegi Cindy reedel (16. aug.) rinnuliujumises ajaga 1.10,25, saavutades samal ajal ka meistritiitli ja kuldmedali. Võistlus oli pingerikas, sest esimest nelja ujujat lahjutas ainult üks sekund: teiseks tuli jaapanlanna Hiroki Nagasaki ajaga 1.10,57, kolmandaks ameeriklanna Jenny Hau 1.10,97 ja neljandaks kanadalanna Guylaine Cloutier 1.11,26, kes 13-aastasena oli Kanada noorim võistleja.

Alles 1. aug. saavutas Cindy Kanada meistritiitli ja kuldmedali Kanada meistrivõistlusil Montrealis, kus tal ajaga 1.11,52 jäi aga 0,89 sek. puudu Kanada rekordist 1.10,63, mille ujus Anne Ottenbrite 1983.a. Pan-Ameerika meistrivõistlusil. Cindy uus rekord Tokios asetab ta selle aasta maailma edetabelis neljandale kohale, noore Cloutier' Quebecist kaheksandale.

200 m

200 m rinnuliujumises pühapäeval (18. aug.) vahetusid ujujate asetused: esimeseks tuli Nagasaki ajaga 2.29,95, teiseks Cindy 2.30,73 ja kolmandaks Cloutier 2.33,97.

Kanada meistrivõistlusil 3. aug. ujus Cindy selle distantsi 2.30,44-ga, tulles meistriks ja võites kuldmedali, kuid Kanada rekordist jäi tal puudu ainult 0,06 sek.! Mõlemal distantsil tuli teiseks prl. Cloutier.

CINDY ÕUNPUU

4x100 m

4x100 m kompleks-teateujumises on Kanada naiskond sel kuul 5,75 sek. võrra rekordit vähendanud. Kanada meistrivõistlusil tehti uus Kanada rekord 4.16,32 (endine 4.18,80 ujuti a. 1976). Selles Etobicoke klubi naiskonnas ujus Cindy teisena, saavutades rinnuliujumises aja 1.09,36, mis oli 1,27 sek. parem Kanada rekordist; kuid kahjuks lubatakse teateujumises ainult esimesel ujujal ametlikku rekordit teha. Cindy ja ta naiskond said aga meistritiitli ja kuldmedalid.

Pühapäeval Tokios tuli Kanada rahvusnaiskond esimeseks, saavutades jällegi uue Kanada rekordi, ajaga 4.13,05. Ka siin ujus Cindy teisena ja võitis seega kuldmedali ja meistritiitli. (USA naiskond diskvalifitseeriti, sest nende liblikujuja ja maailmameister, Mary T. Meagher, startis enneaegselt.)

4x50 m

4x50 m kompleks-teateujumist ei ole riikidevahelistel võistlusil kavas, küll aga peetakse rekordeid igas riigis. Kanada uue rekordi sel alal ujus Etobicoke klubi naiskond Kanada meistrivõistlusil Montrealis 31. juulil ajaga 1.45,18 (endine 1.59,16 ujuti a. 1976). Ka siin ujus Cindy teisena, saavutades sellega meistritiitli, kuldmedali ja osaledes Kanada rekordis.

KOKKUVÕTE

Kokkuvõetult ujus Cindy Õunpuu Kanada meistrivõistlusil, 31. juulist 3. augustini Montrealis, 2 uut Kanada rekordit ning saavutas 4 meistritiitlit ja võitis 4 kuldmedalit.

Tokios, 15-18. aug., ujus Cindy taas uue Kanada rekordi, saavutas 2 meistritiitlit ning 2 kuld- ja 1 hõbemedali. Vaikse ookeani võistlusist Tokios võttis osa 16 riiki, nende hulgas ujumismaad Austraalia, Jaapan, USA ja Kanada, tagades pingelised võistlused.

Naiste 4x200 m teateujumises tuli Kanada naiskond kolmandaks, püstitades aga uue Kanada rekordi ajaga 8,19,87 (endine 8.21,41). Sama ala meeskond tuli küll teiseks, aga võrdlemisi halva ajaga.

Kuuldavasti Kanada tippmehed ujumises, Victor Davis ja Peter Szmidt, võtsid selle hooaja endile puhkuseks. Selle eest on aga naistel kasvamas peale uus laine („New Wave") ujujaid, mida juhib Cindy Õunpuu.

Couchiching 54

„Kes maailmas vajab Kanadat?"

Äsjasel 54-ndal iga-aastasel Couchichingi konverentsil — „Värske vaade meie rahvusvahelistele vahekordadele" — väitis Kanada välisminister Joe Clark oma kõne avalauses: „Meie oleme 25 miljonit eriliselt õnnistatud elanikuga maa, säästetud vaesusest ja tõbedest, mis laastavad enamikku maailmast. Me oleme vabad ka ühiskonna sõja läbi lõhkitõmmatuse sügavatest psühholoogilistest haavadest nagu Uganda, nagu on olnud kaks Koread, kaks Saksamaad ja nii nagu on vanad maad, Eesti, Läti ja Leedu, keda „ümber pöörati" marksismleninismile vägivaldse vallutusega.

Couchiching (Canadian) Institute on Public Affairs (CIPA), mille üheks direktoriks on Valve Andre, on nii siseriiklike kui ka rahvusvaheliste probleemide ja vaba mõttevahetuse foorum, asut. 1931.a. Couchichingi järve idakaldal, Ontarios. Couchiching, Ojibwa keeles tähendab Couchiching Suurte Tuulte Kohta — asub looduslikult kaunis Geneva Pargis, kus CIPA aastakonverentse („Think

(Järg. lk. 3)

„MEIE ELU" — „OUR LIFE" — Estonian Weekly
Published by Estonian Publishing Co. Toronto Ltd., Estonian House,958 Broadview Ave., Toronto, Ont. Canada, M4K 2R6
Tel. 466-0951

Toimetajad: H. Rebane ja S. Veidenbaum. Toimetaja New Yorgis B. Parming, 473 Luhmann Dr., New Milford, N.J.,USA. Tel. (201) 262-0773.

„Meie Elu" väljaandjaks on Eesti Kirjastus Kanadas, Asut. A. Weileri algatusel 1950.

„Meie Elu" toimetus ja talitus Eesti Majas, 958 Broadview Ave., Toronto, Ont. M4K 2R6 Canada — Tel. 466-0951

Tellimiste ja kuulutuste vastuvõtmine igal tööp. kl. 9 hm.— 5 p.l., esmasp. ja neljap. kl. 9 hm.—8 õ.

„MEIE ELU" tellimishinnad: Kanadas 1 a. $43.00, 6 k. $24.00, 3 k. $15.00. USA-sse (US$) 1 a. $47.00, 6 k. $25.00, 3 k. $16.00. Ülemeremaadesse 1 a. $52.00, 6 k. $28.00, 3 k. $18.00. Kiripostilisa: Kanadas 1 a. $28.50, 6 k. $14.25, 3 k. $7.00. USA-sse 1 a. $33.00, 6 k. $16.50, 3 k. $8.00. Õhupostilisa ülemeremaadesse: 1 a. $62.00, 6 k. $31.00, 3 k. $15.50.

Üksiknumber — 75¢

Kuulutushinnad: 1 toll ühel veerul — esiküljel $6.00, tekstis $5.00.

I Ülemaailmsed masterite mängud Torontos

Keskealiste ja vanemate inimeste füüsilisele aktiviteedile on viimastel aastatel üle maailma üha rohkem tähelepanu omistatud. Ühelt poolt ei ole rekordsportlased tahtnud loobuda spordist kui eluviisist peale nende hiilgeaegu. Teiselt poolt on tervishoiu eksperdid tähelepanu juhtinud inimeste füüsilise tegevuse tarvidusele, eriti hilisemates aastates, et ära hoida haigusi ja alaliselt arstide vahet käimist. Ka meie eesti ühiskonnad mitmel maal on hakanud harrastama nn. mastersporti. Torontos on vanemad eesti spordiveteranid juba mõnda aega osa võtnud klubidevahelistest ja isegi maadevahelistest võistlustest, kus on mõnel alal oma vanuseklassides isegi maailma tippudeni jõutud. Teiselt poolt oleme lehtedest lugenud Toronto Eesti Pensionäride Klubi naisvõimlemise rühma menust ja ergutavast toimest vanemate inimeste füüsiliseks aktiviteediks. Kui maailmas on mitmel alal täiskasvanud inimeste vahelisi võistlusi korraldatud, siis nüüd on välja jõutud ka ülemaailmsete masterite mängude läbiviimiseni. Torontos toimuvad praegu I Masterite Mängud 22-l spordialal. Need on kokku toonud 8500 atleeti 60-st riigist, välja arvatud kommunistlikud maad.

Masterite Mängud on uus viis olümpiamängude jäljendusel rahvusvahelisi võistlusi läbi viia. Suuremaks erinevuseks on, et masterite mängudel võisteldakse viieaastastes vanusegruppides, mis ujumises algab juba 25-e eluaastaga, kuid veeremängus alles 50-ne ja laskmises 55-e aastaga. Teised alad algavad 35-40 vahel. Teiseks Masterite Mängude põhiliseks aluseks on sportlaste individuaalne osavõtmine ja mitte riikide esindustes võistlemine. See annab ka Välis-Eesti sportlastele võimaluse rahvusvahelistest võistlustest osa võtta. Selle tõttu võime ka eesti ujumisklubi ja masterite klubi nimesid võistluste programmides näha.

Jälgides senist Masterite Mängude käiku, jääb mulje nagu ühest suurest rahvusvahelisest spordihuviliste kokkutulekust, kus juteldakse kaassportlastega teistest maadest, vahetatakse suveniire, korraldatakse laevadel väljasõite, bankete, tantse,kuulatakse loenguid jne. Ka eesti naisvõimlejad on siin-seal esinenud. Mitmed eestlased on Mängudel kaasa aidanud vabatahtlikena võistluste tehnilisel läbiviimisel või informatsiooni andjatena. Korraldajad on pidanud neid meeles mitmesuguste kingitustega.

Kiitust peab ütlema julgematele ja pealehakkavamatele eestlastele, kes mängudest võistlejatena osa võtavad. Ühedele oli Mängudest osavõtt seotud võidulootustega, kuna teised tegid seda puht osavõtu enese pärast, sest ega need jõukatsumised tule niipea Torontosse. Senistel andmetel võistlesid ujumises Henry Kivi, (2 pronksi), Ilo Puhm, dr. Ronald Amolins ja Mai Kreem, tennises Verner Heinar, Villem Lohuaru,. Salme Lohuaru ja pr. Tammela, squashis dr. Ravo Ilves, Toomas Vanaselja ja Maie Ilves. Kergejõustikus võtavad osa Jaan Lents ja Uno Limit ja laskmises Edgar Tiilen. On võimalik, et neile lisaks teisigi võistlusteks registreerinud on.

Loodame, et meie sportlaste osavõtt I Masterite Mängudest aitab rohkem tiivustada meie keskealiste ja vanemate eestlaste spordivaimu, treeningutahet II Masterite Mängudeks Kopenhagenis nelja aasta pärast 1989 ja ehk ka V Ülemaailmseteks Eesti Päevadeks aastavahetusel 1988/89 Melbournes. Masterite Mängud tõstatavad ka mõtte vastavasisuliste loengute korraldamiseks eeloleval talvel meie asukohalinnades, sest rauda tuleb taguda kui see on kuum.

R.K.

MÜÜA ROYAL LEPAGE

Ehituskrundid Simcoe järve juures
MARA SHORE ESTATES
Kõrge, kuiv maapind. Vesi, elekter ja telefon iga krundi juures. Krundid 1/3 - 1/2 ak. suuruses. Ehitusload on saadaval. Küsitav hind $13,000–17,900.

* * * *

JOYLAND BEACH — SIMCOE
Müüa kolme magamistoaga suvila, saun ja kabiin. Üle 400 jala head järve randa. Küsitav hind $85,000.
VICTOR LIBE — kontor 752-3111
kodus 488-0129, (705) 426-9155
ROYAL LePAGE Real Estate Services

Surve poliitilise nõuandeta

Ühe tsiviliseeritud ja majanduslikult jõuka maa saatus on just rullumas muu maailma silmade ees. Teised tsiviliseeritud maad aitavad hoolsalt kaasa, et selle maa lagunemine kiiresti sünnib. Jutt on Lõuna-Aafrika saatusest, kus ligemale 5 miljonit valget seisavad hirmul vastamisi ligemale 25 miljoni mustaga.

Euroopast 3000 aasta eest tulnud Lõuna-Aafrika valged on selle territooriumi üles ehitanud ja teatud õigusega peavad seda oma investeeringuks majanduslikult ja kultuuriliselt. Valgetel oli siin paigutada kapital, haridus ja oskused. Värvilised on küll selle mandri põliselanikud, nad on aidanud kaasa oma tööjõuga ja on teinud oma parima, et hariduslikult ühineda Lõuna-Aafrika ühiskonnaga.

Ometi ei saa salata, et värviline elanikkond on alles ajalooliselt hiljuti paikunud vabade looduslastena, kuigi nende juhid nõuavad nüüd omale võrdseid õigusi juhtimises ja valitsemises. Need võrdsed õigused peavad tähendama seda, et värvilistel ja valgetel on valimiskasti juures 1:1 vastu hääleõigus. Kui selleni jõutakse, on võim üleöö värviliste käes. Küsime edasi: mis saab valgete õigustest, varandustest, tööstustest, kaevandustest? Mis üldse saab senistest valgetest funktsionääridest ning poliitikutest? Ka neil on õigused.

Kas avaneb praeguse asemel hoopis uus pilt, kus taga aetakse valgeid, põletatakse nende ettevõtteid, elamuid, koole? On ilmne, et viis miljonit valget aafriklast ja praegune valitsus ei saa usaldada 25 miljonit värvilist puht poliitilistel põhjustel. Sest ei teata, mis sellest välja tuleb. On vähema tähtsusega, et varanduslikud eelised hakkavad valgete käest jagunema mustadele. Küsimuses ei ole enam ega vähem kui Lõuna-Aafrika terve elanikkonna julgeolek.

Oletame, et valge elanikkond sooviks välja rännata, oma kodud maha jätta ja loovutada 300 aasta ülesehitus värvilistele. Kuid neil valgetel ei ole muud kodumaad. Viit miljonit inimest ei soovi ükski maa sõbralikult vastu võtta. Ka mitte need maad, kes just praegu Lõuna-Aafrika valitsust ründavad ja sellele majanduslikke sanktsioone asetavad.

Kas rezhiimi muutus tagaks värviliste julgeoleku peale võimu ülevõtmist? Lõuna-Aafrika 25 miljonit värvilist ei ole homogeenne rahvahulk. See koosneb mitmetest suguharudest, igal oma ambitsioonid ja soovid. Hilisemad aastad peale aafrika rahvaste vabanemist Briti jt. koloniaalmaadest näitavad, et sellised vabanemised on esile kutsunud suuri omavahelisi verevalamisi ja võitlusi omaenda pealikute vahel. On küsitud, kas iseseisvus nendele rahvastele ei saabunud liiga järsku ja liiga lühikese ajaga. Sest need rahvad lihtsalt ei olnud iseseisvuseks küpsed.

Keegi ei oska vastata, mis juhtub Lõuna-Aafrikas „apartheidi" likvideerimisega. Küsimus ei seisne apartheidi likvideerimises, sest kunagi tuleb selleni jõuda. Küsimuses on, kuidas senist süsteemi likvideerida ja kui kiiresti. On väga tore Lõuna-Aafrikale peale panna majanduslikud ja finantsilised sanktsioonid. Nõuda kiireid samme demokraatlike inimõiguste jaluleseadmiseks. Hea on neid nõudeid esitada New Yorgist, Washingtonist, Ottawast, Londonist, Pariisist ja mitmetest teistest pealinnadest.

Neist nõudeist on vähe. On tarvis tarku poliitilisi päid, kes omapoolset nõu annavad. Kes omapoolseid garantiisid lubavad ja tagavad, et võimu jaotus Lõuna-Aafrikas toimuks rahulikult ja korra kohaselt. Niisugust nõuannet pole pealinnadest kuulda olnud. Heidetakse vaid kivi peaminister Botha õue süüdistusega, et Botha ei ole pakkunud üksikasju praeguse süsteemi muutmiseks. Ometi ta pakkus läbirääkimisi värviliste juhtidega just selleks, et küsimuste lahendusvõimalusi arutada.

Iga endast lugupidav valitsus saaks ainult seda teha. Selleks tuleb Lõuna-Aafrikale aeg ja võimalused anda ilma välispidiste ässitajate propagandalise surveta. Ilma selleta läheb Lõuna-Aafrika vastu suurele tragöödiale.

V.

Vabadusristlemine

Balti koostöö tugevus

STOCKHOLM — Balti Vabadusristlemise aktsioon, mis algas 25. juulil Kopenhaagenis ja lõppes 32. juulil Stockholmis, kujunes 8 päeva kestel maailma massiteabe tähelepanu tulipunktiks. See kujunes suuremaks seltgitustööks ja poliitiliste aktsioonide manifestatsiooniks, mida eestlased, lätlased ja leedulased pagulasperioodi nelja aastakümne kestel ühiselt on korda saatnud. Oma pressi, raadio ja TV kajastustes läheneb see sellele, mille osaks sai viis aastat tagasi Esto 80 Rootsis. Ja selle aktsiooni poliitilised järelkajad jätkuvad veel pikka aega.

Idee algatas juba mõned aastad tagasi vabaduses asuvate Balti poliitikute grand old man Bruno Kalniņš koos Austraaliast saabunud end alati tagaplaanil hoidva Vilnis Zakalnsiga. See oli Chicago ülikooli üliõpilane, Maris Graudins, hiljem kogu aktsiooni lätipoolne esimees, kes esialgseile visioonidele koostas tegeliku rakendamise kava koos Leedu Noorte Maailmaliidu presidendi Gintaras Grusas'ega Los Angeleses. Algatajad tõmbasid hiljem kaasa läti ja leedu noorte organisatsioonid paljudes maades ja hiljem ka eesti noorte esindajad USA-s, Kanadas ja eriti Rootsis. Aegamööda liitus sellega kogu balti ühiskond vabas maailmas.

Eestlaste ja ka leedulaste osas oli algul kogu idee suhtes kõhklusi ja küsimärke, niihästi New Yorgis, Washingtonis kui ka Rootsis. Kogu projekt näis algul veidi utoopilisena — siin ei olnud arvestatud näit. eestlaste suurürituste ajatabeliga ja kogu ürituste eelarve ehmatas algul niihästi keskseid organisatsioone kui ka noorteorganisatsioone. Aga lätlastest algatajad murd sid selle ebaluse ja kõhkluse oma sitkusega, jonnakuse ja kõiki innustava vaimustusega. Ja nii liitusid kogu aktsiooniga varsti kolme balti rahva nii noorte kui vanema generatsioon etableeritud organisatsioonid.

Et vabadusristlemine sellise suure tähelepanu osaliseks sai, on oluliselt tingitud asjaolust, et see oli kavandatud ajaliselt enne Helsingi kokkulepe 10. aastapäeva tähistamist ja et kogu aktsioon toimus piirkonnas, kus Ida-Lääne nii poliitiliselt kui ka eriti strateegiliselt üha suuremate jõududega on viimasel aastakümnel vastandunud.

Moskvat tabas aktsioon täieliku üllatusega. Venelased on Läänemere juba pikka aega pidanud oma „sisemereks", kus täielikult domineerivad Nõukogude Vene merejõud. Kremli arvates oli Vabadusristlemine otse kuulmatu „provokatsioon" ja üllatus-soki tulemuseks olid ka Moskva poolt avaldatud esimesed TASS'i protestid ja informatsioonid, mis tegelikult kogu maailma eelolevast aktsioonist informeerisid. Moskva vihane, tasakaalutu ja äge reaktsioon Vabadusristlemise üritustele oli sellele parimaks reklaamiks.

Vabadusristlemise aktsioon näitas, et just poliitilisel pinnal on võimalus kõige edukamaid ja suuremaid tulemusi saavutada kolme rahva vahel.

See on hoopiski raskem rahvuslik-kultuurilisel alal, kus 3 balti rahva keel, tavad ja kultuurimuster on vägagi erinevad. Poliitiliselt ning oma geopoliitilise asendi ja ajaloo tõttu aga asume n.ö. samas paadis, mis seekord sümboolselt ristles Läänemerel „Baltic Star'i" nime all.

Eestlasi asub Rootsis kaugelt rohkem kui lätlasi ja leedulasi. Selle tulemuseks on, et eestlased on pikki aastakümneid Rootsis ja Skandinaavias domineerinud oma tegevusega, üritustega ja kontaktides avaliku arvamisega. Balti Vabadusristlemine demonstreeris nüüd niihästi siinselle eestlastele kui ka Läänemerd ümbritsevaile rahvastele, millist intellektuaalset, organisatoorset ja majanduslikku jõudu meie saatuskaaslased lätlased ja leedulased omavad teistes maades. Kõik need, kes on töötanud balti organisatsioonides ja teadlikud olnud kolme balti rahva tiheda koostöö vajadusest, said nüüd Balti Vabadusristlemise aktsioonidest kinnitusse, et nende ideed on olnud õiged ja et balti rahvaste koostöö on tulevikus veelgi vajalikum.

A.H. („Teataja")

Sõjameeste Päevad

Ulatame üksteisele käe, enne kui küünal kustub!

25. ja 25. augustil toimuvad looduskaunis Seedriorus Ameerika mandri Sõjameeste Päevad Hamiltoni ja Toronto Võitlejate Ühingute korraldusel.

Et avaldada tänu Seedriorule külalislahkuse eest, on Toronto V.Ü. otsustanud S.Päevade puhastulu kinkida Seedriorule uue niidumasina ostmiseks, mis on nende poolt väga tänuväärne, sest masin on hädavajalik Mälestussamba väljaku korrashoiuks.

Sõjameeste päevad algavad laup., 24. aug. õhtupoolikul aktusega Mälestussamba väljakul, millele järgneb lõbus õhtu peamajas. Seal on palju laulu, nalja ja tantsu, seal meenutab sõber sõbraga vanu aegu või leiab ka uue sõbra veetes lõbusa õhtu. Eeskavalises osas esineb palju kõigile tuntud nimesid: Tamara Norheim, Hilda Sepp, Aino Tera, Edgar Kink, Esko Luksepp, Joh. Kruusel, Meinhard Niinve ja Raimond Tralla.

On küsitud, miks ma laulan sõjameeste kokkutulekutel ilma honorarita. Võiksin ju ka jääda külmaks korraldajate palvele, kuid mu silme ette kerkib alati see tohutu rida koolivendade, sõprade ja sugulaste nägusid, kes sõjatandritelt enam tagasi ei tulnud. Nad nagu ütleksid: „Tee meie sõjavelledele rõõmu, nende tee ei ole olnud kerge." Kõige rohkem näen Sinu taevasiniseid silmi, mu kallis vend, kes nii väga armastasid muusikat ja laulu. Mäletan, kuis sageli suveõhtuil mängisime ja laulsime, et küla jäi kuulama. Tunnen Sind ka nüüdki veel vaimus minuga kaasa laulmas, nii mõndagi Sinu enese poolt rindelt koju kaasatoodud laulu. Sinu käekõrval astusin oma esimesed sammud, Sinu kõrval käisin kooliteed, kuni hakkasid puhuma meie maale jäised tormid idast ja pidid Sinagi jätma pooleli kooli, nagu tuhanded teised. Näen ikka veel neid tuttavaid nägusid — Sinu klassivendi, kui nad viipasid meile jumalagajätuks minu koolimaja aknailt, kui nad viidi ära Siberi lumitanud väljadele. Imekombel jäid Sina seekord, kuid peagi viis ka Sind teekond idasse — sõtta. Sind, kes ei teinud kärbselegi haiget. Kui tuttavaks sai raudteejaam, kus Sind ja nii paljusid teisi käisime rindele saatmas. Need mõned korrad, mis veel kodus käisid, olid mulle nagu väikesele lapsele jõulud ja siis — veel nägin Sind korra, olid puhkusel. Oli nagu eelaimus, et see jääb viimseks, ei tahtnud Sind lasta minna. Pea tuligi teade, kusagil Kuremäe-Krivasoo metsa vahel tabas Sind vaenlase surmav shrapnellikild. Uidates sihitult koduväljadel vaatlesin lõokesi lennul ikka kõrgemale ja kõrgemale taevalaotusse, kuni silm enam ei näinudki, sinna kõrgele, kus olid nüüd Sina. Pisarsilmil palusin neil Sind tagasi koju kutsuda — kuid sa ei tulnud enam. Veidi üle aasta hiljem, kui põgenesin jälle sama vaenlasega kannul läbi Tšehhi lääne poole, tajusin, et Taevane Isa tahtis Sul lasta jääda puhkama kodumulda, säästa Sind sellest viletsusest ja vaevast, mis teisi veel ees ootas nii Tšehhi põrgus, kui neid, kes jäid vaenlase kätte.

Vist küll iga eesti pere on sõjakeerises kaotanud kalleid, kellest mälestus ei kustu iialgi, või kelle vennadõed, isad-emad või lapsed on sõjas võidelnud meie kodumaa ja rahva eest. Suur hulk neist on koondunud Võitjate Ühingute ümber, ometi on paljud jäänud eemale ühel või teisel põhjusel. Sõjameeste Päevad on mõeldud kõigile sõjameestele ja nende sõpradele ühise perena kokku tulla. Tulge kõik eesti sõjamehed, vaatamata üksusele, sest vaenlane oli teil ju ühine. Tulge kõik, kelle südameis elab veel vendlustunne nende vastu, kellega külg-külje kõrval võitlesite relvaga käes meie põlisvaenlase vastu, siis kui hing oli täis viha ja kättemaksuiha nende õudsustegude tegijate vastu, kes tapsid või vedasid Siberi orjalaagritesse emadisad, õed-vennad või lapsed. Siis, kui nägid vaenlase kuuli niitmas maha kaaslased enda kõrvalt, — vendlussidemed neist kohutavatest aegadest peaks küll püsima kogu eluaja. Ja meie, kes pääsesime vabadusse tänu eesti sõduritele, peaksime seda tänu üles näitama neile vähestele, kes pääsesid eluga. Need on ju samad eesti sõdurid, keda võeti Narva all vastu lillede ja kallistustega, kes hoidsid vaenlase rinnet, et meie pääsesime põgenema, keda piinati ja püüti tappa Tšehhi põrgus ja kellel oli tänuks see, et neid põgenikelaagrites tembeldati eesti rahva häbiplekiks.

On alati tundunud imelikuna, et mälestatakse küll sõjas langenud kangelasi, ka austatakse Vabadussõja veterane, kuid ei öelda midagi eesti sõdurist II maailmasõjas, kes pääsis eluga. Ometi kannatab enamus neist praegugi sõjahaavade all ja sageli võitlevad nad ikka veel oma unenägudes vaenlasega. Kas võitlesid nemad vähem vapralt? Kas ei võlgne meie ka neile tänu? Võib olla oli mõnel varuks mingi imevõim, mis oleks neid päästnud venelase küüsist, kuid mina isiklikult tean, et võlgnen oma elu sõjameestele, kes veristes võitlustes hoidsid rinnet, andes mulle võimaluse põgenemiseks nii kodumaalt kui Tšehhist. Peaksime võtma eeskuju USA rahvast, kes võtsid 8. mail s.a. vastu New Yorgis 25.000 Vietnami veterani juubeldustega. Ei ole küll kuulnud, et eestlased siin vabaduses oleksid midagi sarnast teinud, kuigi meil oleks selleks palju rohkem põhjust. Kus peaksime praegu Eesti Päevi või muid üritusi, või kui palju oleks meist ellu jäänud, kui meie sõdurid ei oleks meile seda võimaldanud?

Kas ei oleks aeg ka meil näidata nende vastu üles tunnustust ja austust? Sõjamehed on alati ka siin paguluses võidelnud eestluse eest, kuigi mitte relvaga käes. Nad ei ole kunagi jäänud külmaks eesti ürituste vastu, olid ju Kanada Võitlejate Ühingud eesotsas August Jursiga ka Esto '84 suur-rongkäigu korraldajateks.

Tulgem kõik kokku Seedriorule Sõjameeste Päevadele! Ulatame Seedrioru mälestussammaste ees üksteisele käe, mälestame koos neid, kes oma elud meie eest andsid ja ütleme neile, kes veel meie kõrval seisavad kasvõi südames paar tänusõna, Ka nende read hõrenevad kiiresti, teeme seda enne kui küünal kustub.

Nägemiseni Seedriorul Ameerika mandri Sõjameeste Päevadel!

Endise sõdurpoisi abikaasa

AINO TERA

Eesti arst valvekorras

24. ja 25. augustil
dr. R. Vanaselja 921-7777

TÄHELEPANUKS ORGANISATSIOONIDELE

„MEIE ELU" on asunud oma järjekordse KALENDRI-TAHTRAAMATU koostamisele 1986 aastaks.

Kuna „MEIE ELU" KALENDER-TAHTRAAMAT on organisatsioonidele ja „Meie Elu" lalaldasele lugejaskonnale asendamatuks käsiraamatuks üle kogu vaba maailma asuvate eesti organisatsioonide kohta, siis on oluline, et Tähtraamatus oleksid organisatsioonide tälelikud õlged aadressid.

Organisatsioonide praeguste õlgete aadresside saamiseks palutakse kõiki eesti organisatsioone Kanadas ja mujal saata oma täpsed aadressid Post Code'i äramärkimisega „Meie Elu'le" HILJEMALT 15. OKTOOBRIKS s.a. aadressil:

„MEIE ELU"
958 BROADVIEW AVE.,
TORONTO, ONT. M4K 2R6

Õige aadressi avaldamine „Meie Elu" Tähtraamatus on iga organisatsiooni enda huvides. Seepärast saatke oma aadress „Meie Elu" Tähtraamatu jaoks kohe viivitamatult!

„MEIE ELU"

MASTERCRAFT
PAINTING & DECORATING
Asjatundlik maalritöö — majad seest ja väljast.
LÄTI – EESTI FIRMA
Helistage 439-2538 — Robert

TORONTO EESTI ÜHISPANK
958 Broadview Ave., Toronto,
Ontario M4K 2R6
Ühenduses on jõud
Kinnisvara laenud 9.75%
Isiklikud laenud 11.00%
Informatsiooniks helistage
465-4659

Võtame osa poliitilisest tegevusest!

Eestlased Kanadas on pikki aastaid eemale hoidnud tegevusest Kanada föderaal- või provintsiparteide juures. Oleme kindlasti suurearvuliselt osa võtnud valimistest ja selle kaudu oma häältega andnud panuse kohalikule poliitilisele protsessile. Otsesed kontaktid on tavaliselt piirdunud meie esindajate osavõtuga, Eestlaste Kesknõukogu kaudu, parteide ja valitsuste esindajate vastuvõttudest. Tuleks ära märkida küll ka Vabariigi aastapäeva puhul organiseeritud vastuvõtud väliskülalistele, kus näha peale teiste rahvusgruppide esindajate ka linnavalitsuste ja föderaal- ja provintsiparteide esindajaid. Samuti väärivad esiletoomist imponeerivad Balti õhtud Parlamendimäel Ottawas.

Nii Kanadas, kuid veelgi rohkem USA's on kombeks nn. „lobby" survegruppide kaudu parteidele ja nende kandidaatidele või valitud liikmetele „sõitu teha" oma teatud sihtide saavutamiseks. Neid gruppe on palju — iga üks oma sihtidega ja vahel vägagi uduste motivatsioonidega. Kanadas oleme viimasel ajal kuulanud vist kõige rohkem nn. „rahu-lobby" survegrupist, mis püüab ka avalikku arvamist osavalt mõjutada. Teades, et sõnal on suur võim, tänu nendele gruppidele ja kaasaitavatele meedia liikmetele, kuuleme nüüd ainult väljendust „star wars", mis kostab ju hoopis hullem kui „strateegiline enesekaitse" (SDI või „strategic defense initiative"). Tagasi aga teema juurde.

Eestlased Kanadas on alles hiljuti hakanud tõsiselt osa võtma poliitiliste parteide tegevusest. Näidetena võib esile tuua eestlaste abi Peter Worthington'i küll ebaõnnestunud kandidatuurile viimastel föderaalparlamendi valimistel (samuti eelmistel, Broadview valimisringkonnas) ja hoopis värskemalt Toomas Õunapuu kandidatuuri Ontario provintsivalimistel. Ka mõni aasta tagasi loodud Eesti Konservatiivide (P.C.) klubi, mille esimeheks on Mehis Vahtra, on samm õiges suunas. Samuti on kuulda olnud nii mõnegi eestlase panusest teatud valimisringkondade parteide ühingutes nii valimiste kui ka *eeltööde ajal.*

Üldiselt piirduvad meie poliitilised kontaktid siiski EKN'u kaudu väljakujunenud radadega, mis loomulikel põhjustel parteilist kuuluvust kõvasti rõhutada ei tohi. Siin annab Eesti PC klubi väga hea lisavõimaluse kontaktideks valitseva konservatiivide partei juurde meie huvide, küsimuste ja murede esiletoomiseks. Eestlased, nagu suurem osa teisigi Ida-Euroopast pärinevaid Kanada elanikke, toetavad konservatiive märksa tugevamalt ja ülekaalukamalt kui teised immigrantide grupid. See toetus tugevnes veelgi eelmiste valimiste eel, sedavõrra rohkem kui P.E. Trudeau meid oma vene- ja kommunismi-sõbralikkude sõnavõttude ja tegudega häiris. Tahe temast lahti saada kasvas vastavalt.

Möödunud föderaalvalimiste eel loodi üks uus poliitiline ühik selleks, et liberaalide suurt enamust paljude etniliste gruppide seas vähendada. See nn. „Ethnocultural Committee of PC Canada Fund" on ametlikult üles seatud raha korjamise jaoks. Peamine siht on küll valijate motiveerimine lootuses, et hääletaja annab ome hääle sellele parteile, keda ta on toetanud. See etnokultuuriline komitee pandi käiku George Eaton'i,T. Eaton Co. abipresidendi eestvedamisel ja P.C. partei otsesel toetusel. Eestlasi esindab komitees Olev Träss koos Mehis Vahtraga. Valimiste eel, eriti kuna valimised leidsid aset varem kui üldiselt arvati, läks rõhk üsna peatselt üle raha korjamiselt hääletajate mõjutamisele. Selle asemel et suuname oma toetused P.C. parteile komitee kaudu, pakub meile see kontakt üpris otsese lisaühenduse nii peaministri kontoriga kui ka üksikute ministritega. Vaid üks näide selle kontakti kasutamisest on seoses eestiainelise õppetooli loomisega Toronto Ülikooli juurde.

Rohkem kui aasta tagasi, enne ülikooli lõplikku heakskiitu õppetoolile, mis saabus teatavasti just Eesti Päevade eel, olid korraldajad andnud sisse palve Ottawasse riigitoetuse saamiseks etniliste õppetoolide programmi alusel. Asi oli liikunud aeglaselt ja detsembris toimunud koosolekul Torontos, kus võeti vastu külalisi nn. akadeemilise komitee poolt, arenes küsimus väga negatiivselt. Midagi oli vaja ette võtta.

Veebruari lõpupoole sai prof. Träss etnokultuurilise komitee vahendusel kokku Multikulturalismi ministri Jack Murta'ga. Min. Murta teatas, et kogu etniliste õppetoolide programm on lõpetamisel ja vastavalt Ottawast toetuse saamise võimalus väike. Träss sai meie kavasid ja lootusi min. Murta ja tema abilistega otsekohe põhjalikult arutada ja mõni päev hiljem toimunud Balti õhtul Parlamendimäel avanes võimalus kogu küsimust uuesti rõhutada. Seda tegid edukalt Vahtra, EKN'u esimees Laas Leivat ja etnilise nõukogu liige Ruho Paluoja. Tulemus oli, et saime pikapeale ministrilt suulise lubaduse, et õppetoolide programmi enne ei lõpetata kui meie oma — mis asjaajamises küllaltki kaugele on jõudnud — on n.ö. „läbi läinud". See lubadus iseenesest ei garanteeri veel midagi, kuid hoiab siiski toetusesaamise võimaluse lahti. Momendil on küsimus jälle bürokraatiasse veidi takerdunud; saame aga teatud sammudega juba septembri alguses jälle edasi minna.

See on näide erinevate poliitiliste kontaktide vajadusest ja sobiva surve rakendamisest meie sihtide saavutamisel. Paljugi muud olulist võib sellisel viisil korda saata.

ECG

Ka sel aastal võttis eestlaskond São Paulos osa emigrantide olümpiaadi kultuurilises osas näitusega. Pildil grupp Kultuurinäituse korraldajaid ja külastajaid. Vasakult: Mia Liblik, Ellen Lilienblatt, Harry Kuusberg Jr., Christina Chorillo (Miss Estonia), Rosa Petraitis, Alfonso D. Petraitis, Joh. Liblik. 2. rida: Andres Rammi, Sergio Liblik. Ees: näituse peakorraldaja Erna Kuusberg. Tagapõhi maalitud Robert Zirk'i poolt.

Kahe näoga Eesti XX üldlaulupidu

Nagu nähtub okupeeritud kodumaalt välja toodud hiljutise, ajaloolises järjekorras XX üldlaulupeo kavaraamatust, oli valitseva rezhiimi poolt laulupeo kava koostatud psühholoogiliselt kaunis kavalalt, andes teatud ruumi rahvuslikele eesti lauludele ja eesti autoritele, kuna nende vahele oli küllaltki tihedalt paigutatud internatsionaalset sõprust või otsest vene vaimu pakkuvaid esinemisi.

Kahel päeval, 20. ja 21. juulil toimunud laulupeol on kavaraamatu järgi esitatud kokku 80 muusikalist numbrit, 34 laulupeo esimesel ja 46 laulupeo teisel päeval. Ettekannete autorite järgi olid esimesel päeval pooled ettekanded (17) eesti autoreilt, 11 vene autoreilt ja 6 mitmesuguste teiste rahvuste laule. Teisel päeval oli eesti laule natuke üle poole (28), venelaste laule jällegi 11 ja teiste rahvaste laule 7. Autorite statistika järgi olid vene autorid Eesti laulupeol tugevalt esindatud.

Nõukogudelikku ideoloogiat pakuti aga ka puhteestiliku autori ja pealkirja all, nagu oli Eugen Kapi „Läänemeri — rahumeri" Ralf Parve sõnadel. Laulupeo finaalile teise päeva lõpul oli lastud natuke rohkem eesti laulupeolikku ilmet anda, kuid ka sinna oli Miina Härma ja K. Türnpu laulude vahele pistetud venelaste A. Ostrovski „Ölgu jääv meie päike" ja A. Tulikovi puises vene keeles lauldud „Minu armas kodumaa" (loe: Venemaa), kus vene „Rodina' i" rõhutati kümned korrad.

Aplausiga ettekandeile on laulupidu kuulnute informatsioonil olnud kindlailmeliselt kahesugused: tagasihoidlikud viisakusaplausid ametlike laulude puhul, kuid rahvalaulude tundeid tugevalt väljendanud suured aplausid populaarsete vanade laulude puhul. Kõige tugevam ja mitte lõppeda tahtev aplaus olnud G. Ernesaksa „Mu isamaa on minu arm" puhul, kuid seda laulu ei lastud korrata, vaid pandi käiku R. Kulli marss „Kodumaa". Kui selles marsis jõuti motiivini „Kas tunned maad, mis Peipsi rannalt", siis läks ka kooril sama laul lahti — kas ettenähtud rezhii korras või suure üldkoori omal algatusel, seda teavad ainult asjaosalised. „Kas tunned maad, mis Peipsi rannalt" on G. Ernesaksa „Mu isamaa" kõrval praegu Eestis üks populaarsemaid laule, mida korduvalt on lauldud ka laulupeo 3-tunnises rongkäigus.

Laulupidu kaasaelanud okupeeritud Eestit külastanud rõhutavad, ja soomes kuuldud raadioülekanne ja soome ajalehtede vaatlejad kinnitavad, et XX Eesti üldlaulupeo puhul, nagu varemaltki, on eesti rahvas võtnud laulupidu oma rahvusliku suurpeona, kus eesti rahva jõuline tuumik oli koos, kuna okupatsioonivõimud ja nende käsilased on aga tüütuseni leierdanud rahu savutamise 40. aastapäeva ja ENSV 45. aastapäeva. Nii on möödunud Eesti XX üldlaulupidu olnud kahepoolne, Januse pea kahesuguse erinäoga.

Laulupeost suurema slaaviliku Moskva stiilis massiliikumistel põhjeneva revüü mulje on jätnud rahvatantsupeo kava, kuhu otsene eesti rahvatants pea täiesti ära kadus. Rahvatantsupeo kava, mida muide miskipärast nimetati kontserdiks, esitati kokku neli korda. Selle massirevüü üldjuhiks oli Ilmar Moss, kes on praegu kultuuriministri asetäitjaks, seega eesti kultuurilise tegevuse politrukiks. Kogu XX üldlaulupeo peakomitee esimeheks ja parteiliseks juhiks oli aga ENSV ideoloogiline peapolitruk, Moskva truim sulane Rein Ristlaan, kelle laulupeo lõppsõna venekeelsete lausete puhul oli läinud laval, üle 25.000-lises kooris, lahti tugevalt segav mõmin.

Vene reporterid jälgisid Balti Tribunali

STOCKHOLM — Rahvusvahelise Balti Tribunali avamisele Kopenhaagenis tulid ka Nõukogude pressi esindajad, APN ja Tassi korrespondendid Taanis ja ka Tassi esindaja Moskvast. Nad kadusid umbes tunni pärast, kuid teisel päeval olid kohal Ilja Baranakis APN'ist ja Valeri Loskukov Tass'ist, et kuulata tribunali otsust istudes saali tagumises reas.

Kes maailmas . . .

(Algus esiküljel)

Tanks") on traditsiooniliselt peetud 1932. a. alates. Delegaate on olnud kõikjalt Kanadast ning külaliskõnelejate hulgas prominentseid poliitikuid, teadlasi ja kultuuritegelasi ülemaailmselt.

Tänavu väärisid erilist tähelepanu peale Kanada välisministri Joe Clark'i peakõneleja rahvusvaheliste vahekordade eriteadlane Gwynne Dyer, prof. Charles Doran, Washington, D.C.; end. min. Donald S. Macdonald (Kanada peaministri peanõuandja), Columbia abipresident ning saadik Ameerikas Rodrigo Lloreda Caiceco, autorid Michael Ignatiff, Henry Beissel ning endine Ghana välisminister Gloria Nikoi.

Konverentsi peateema „Who in the world needs Canada" — kes maailmas vajab Kanadat, alapealkirjaga „Uus vaade meie rahvusvahelistele vahekordadele" leidis 4-päevase konverentsi jooksul diskussioonirühmadega immigratsioonist, majanduspoliitikast kuni Lõuna-Aafrika probleemide käsitlemiseni pingsat ja mõtetihedat käsitlemist.

Ontario Advisory Council on Multiculturalism and Citizenship oli konverentsile saatnud 3 liikmes-delegaati, nende hulgas ka CIPA direktor Valve Andre, kes omakorda juhendasid Rahvusvahelise Noorte Aasta viit noor-delegaati Ontariost.

Noor-delegaatidest moodustati Noorte Nõuandev Komitee, kes koostöös CIPA direktorite Noorte Vahenduskomiteega, mille üheks liikmeks on Valve Andre, kujundavad ja kavandavad CIPA tööd ja tulevikku noorte töö ja osavõtu sektoris.

CIPA aasta-peakoosolekul Couchichingis valiti Valve Andre uuesti üheks CIPA üheks direktoriks.

Seekordset Couchiching Institute on Public Affairs konverentsi peetakse nii osavõtjate kui ka massimeedia poolt väga õnnestunuks, mida tõestavad ka arvukad ajalehtede artiklid ja televisioonisaated.

◍

Pärsia Traditsionaalse Kunsti ja Kultuuri Ühingu poolt koostöös majandusliku toetusega Ontario Kodakondsuse ja Kultuuriministeeriumiga toimus augustikuul Torontos Pärsia Kultuuripärandi Rahvusvaheline Kongress suurejoonelise ja sisurohke kavaga.

Kongress tähistas Iraani suurpoeedi SA'DI 800-ndat sünnipäeva. Poeet, kes edutas inimlikult väärilist ja ülemaailmset vastastikust arusaamist.

Pärsia kultuuri säilitamise Kanada mitmekultuurilisuse raamides korraldatud suur-konverentsi kutsutud külaliste hulgas oli Rein Andre.

Varjuaja võitudest

Ega pole olnud palju ülevaid hetki meie elus siin võõral maal, hetki, mil tunned, et rind on muutunud avaramaks, silm selgemaks ja meel rõõmsamaks. Ja tarvet kellegagi või igaühega rääkida, muljeid jagada, kedagi kiita, või lihtsalt hõisata vastu taevast.

Seesugune tunne tabas mind 27. juulil, kui unetuse pärast kell 5:00 voodist tõusin, et juua tass teed. Keerasin televiisori käima, mis oli jäänud eelmisel õhtul CBS jaamale Rochesteris. Sealt tuli uudiseid.

Ja äkki — mis pagan see oli! Seal oli Eesti lipp — sinine-must-valge, seal oli loosungeid, seal oli marssijaid, seal oli rahvariietes naisi. Ja inimesed palistasid tänavaääri, ning kõik olid võidukalt rõõmsanäolised. Kommentaator sõnas midagi Helsingist, baltlastest, vabadusest ja teatas, et pealtvaatajad hõiskavad kaasa . . .

See võluterakene tuli mulle täiesti ootamatult. Pildid ja sõnad jäid pooleldi tabamatuks, janu nende järele oli kustutamatu, kuid — juba oli kõik läbi, kõik kadunud! Pöörasin nuppe, libistasin kõik jaamad läbi ja tegin seda hommikuste uudisteni — kuid ei rohkem, ei midagi!

Imelik küll. Kas seda Helsingi uudisteminutit sündis ainult korraks ja ainult öösel näidata? Võrreldes teistsorti marsse ja demonstratsioone, mida näeme tüütuseni mitu korda päevas ja kõigist televisiooni jaamadest?

Hommikul jooksin ajalehtede järele. Jah. Kõik Toronto ajalehed tõid lõike Balti vabadusristlemisest, mõned venelaste kimbutamiskatsetest ja baltlaste marsist ja demonstratsioonist Vene saatkonna ees.

◍

Vabadusristlemise idee äratas kindlasti paljudes kaasmaalastes põhjendatud hirmutunnet. Läänemeri, kitsas Soome laht, venelased on asunud väevõimuga Rootsi kalalaevadele, ristlevad allveelaevad ja käimasolevad Vene meremanöövrid. Ja nende kõigi hädaohtude keskel — meie rahva paremik, kõik koos ühel väikesel laeval! Nende kaitseks vaid jõhkardi kartus avaliku häbistamise pärast.

Kuid midagi halba ei juhtunud. Oli hirmutamisi ja ähvardusi, kuid osavõtjate arvestus oli õige. See oli eestlaste (baltlaste) suur lahing ja suur võit.

Kas niisuguseid võite on meil siin olnud palju?

Ei ole. Siiski — Los Angeleses olümpia-aastal 1984.

Eestlased peaksid olema uhked, et leidub ideerikkaid, ettevõtlikke ja julgeid nooremaid, kes oma tegudega paljude suikuvat rahvustunnet taas elustavad.

Tänu idee andjale, tänu selle läbiviijatele, tänu toetajatele. Tänu vaprale kaptenile ja meeskonnale, tänu Helsingi linnale, mis lubas demonstreerida ja tänu kõigile neile soomlastele, kes tänava ääres meie viikingitele hõiskasid.

H. RIGA

Longlaci metsamehed värskendasid mälestusi

3-da augusti lõõskavas päikeses saabusid autod ühe Simcoe järve lahe ääres asuva maja juurde. Maja, lipuehtes ja ümbritsetud suurtest seedritest, kuulub ühele endisele Longlaci metsamehele, August Pärnale. Saabujad olid tema kunagised kaastöölised Longlaci metsades. Nad tulid arvult teisele kokkutulekule. Kaugemad külalised saabusid Montrealist, Londonist ja Soost.

Mitte-eeskavalises osas proovisid oma osavust golfiväljakul Londoni ja Montreali elanikud — nii nagu maakondade vaheline võistlus — kuid tagajärgi avalikult ei teatatud. Samasse kategooriasse kuulusid huvisõidud mootorpaadis ning ujumine ja päevitumine.

Ametlik osa kokkutulekust algas majaeelsel murul, kui Endel Tooming kella tilistamisega köitis kõikide tähelepanu ning palus avasõna peremehe poolt. August oma tervituses mainis poliitilist ülekohut, mille pärast me kõik Kanadas peame olema, olgugi et meie kui uustulnukad oleme palju siin saavutanud ning Kanada meie vastu sõbralik on olnud.

Järgmisena tänati eelmise kokkutuleku vastuvõtjaid Helgi ja Endel Sooaru, ajakirjanikku Elmar Kohlap'it ja ajakohase luuletuse koostajat Shirley Viinalassi. Kaks kaustikut näitasid pilte Saksamaalt eelmise koosolekuni ning artiklit ja luulet.

Kaastööliste nimekirja loendus tõestas, et 23-est metsamehest, kes saabumisel 1947 pidid olema ametlikult 18—40 aasta vanuses, 9 olid surnud (kolm möödunud aastal), kahe aadress on teadmata, kaks B.C.'st ei tulnud seekord, kolm puudusid tervislikel põhjustel, kohal olid seitse abikaasadega ning kaks leske. Lahkunuid mälestati leinaseisakuga.

Koosolekul oli praegune kaart Kimberley-Clark metsadest Longlaci ümbruses, nii et igaüks võiks vaadelda endiseid töökohti. Aukülalistena olid koosolekul endine kompanii metsaalade abi-ülemus, Ken Switzer oma abikaasaga. Oma lühikeses sõnavõtus Ken selgitas, kuidas tema oli saabunud Longlaci 30-dates aastates ning kuidas esialgne propsilõikus oli väga nõrgalt majandatud nelja osaniku poolt, kuni 1947-dal aastal Kimberley-Clark metsaalad teistelt osaanikelt üle võttis ning kogu operatsioon pidevalt paranes ja laienes. Esialgne lõikekvoota 200,000 kordi on kümmekordistunud. Meie saabumisel makseti meile $5 päevas või rohkem tükitöö alusel — praegu teenivad metsalõikajad mootorsaagide ja masinate abil $50.000 ja enam aastas. Metsalaagrid, milli stes meie elasime, on kadunud. Metsatöölised sõidavad autodes, bussides või helikopterites hommikuti metsa ja saabuvad õhtuks jälle koju Longlaci või Geraldtoni.

Kui küsiti koosolijailt, et mis on juhtunud kahe aasta vältel, vastas Vello Hanssen, et tema töötab nüüd uuel töökohal Montrealis, ning teistel oli ainult teatada, et nad on nüüd vanaisad.

See nõnda-öelda ametlik osa kestis umbes tunni ning selle järgi nauditi buffee stiilis õhtusööki.

Hiljem õhtul peeti teine „koosolek", millal peategelasteks olid abikaasad. Nad selgitasid, kuidas nad „püüdsid" oma mehed ning huvitavaid reisimälestusi.

Öötunde oli kalameestel vähe, kuid see eest oli järv armuline ning sadamasse jõuti korraliku saagiga. Vello kui puhatuse spetsialist, töötas tükk aega, et kalad oleksid reisikõlvulised.

Puulõikamine ja -raiumine ei leidnud osavõtjaid. Tundus, et endised metsamehed ei hooli sellest spordist, millega kunagi endale taskuraha teeniti, et uut algust seada. Teiseks peeti peremeest liiga heas vormis olevat ning ei ole viisakas peremeest tema kodukohas võita.

Peale külaskäiku kohalikku kirikusse ning lõunasööki algas lahkumine, kuid enne määrati kindlaks, et kohtutakse jälle kahe aasta pärast Helgi ja Endeli poolt Mississaugas ning Shirleyl oli valmis uus luule sellest koosolekust. Järgmine kokkutulek tähistab 40-dat aastat Kanadas ning mine tea, mis korraldajad selleks korraks kavandavad, kuid kindel on see, et kõik endised Longlaci metsamehed peaks sellest osa võtma.

Veelkordselt suur tänu Retale ja Augustile kena nädalalõpu eest!

E.T.

TORONTO SOOME KEELE KOOL
ALUSTAB UUE ÕPPEAASTAGA
Klassid algajatele ja edasijõudnutele. ◍ Registreerimine kolmapäeval, 4. septembril kell 6.45. Esimene koolipäev 11. septembril, 1985. ◍ YORK MILLS COLLEGIATE, 490 York Mills Road, Willowdale. ◍ Informatsiooniks helistage: Kirsti 270-9144, Seija 439-8443, Hans 221-1665.
TERE TULEMAST SOOME KEELT ÕPPIMA!

Reagan ja Gorbatshev kõnelevad 9 tundi

Washingtonist teatatakse, et president Reagani ja Nõukogude Liidu juhi Mihhail Gorbatshevi kokkusaamisel Genfis, eeloleval novembris, ametlikeks kõnelusteks on nähtud ette 9 tundi. Peale selle kohtuvad ja kõnelevad nad veel ametlikel einetel ja vastuvõttudel, kokku kuni 6 tundi.

Selle esialgse kava kohaselt esimesel päeval vahetavad nad mõtteid üldrahvusvaheliste probleemide üle. Teisel päeval oleks mõtete vahetamine regionaalsete, bilateraalsete, inimõiguste ja relvastuse kontrolli kohta.

President Reagani „Star Wars" küsimus ei pidanud üldse kõne alla tulema, kuid president Reaganil olla kavatsus seda strateegilist kaitsekava siiski diskuteerida N. Liidu juhiga.

President Reagani sooviks olla diskuteerida Mihhail Gorbatsheviga põhilisi rahvusvahelisi probleeme, kusjuures inimõiguste kitsendamise küsimus võib kõneluse teravaks kujundada.

Lõuna-Aafrika jätkab apartheidi

Lõuna-Aafrika president P.W. Botha valmistas pettumuse neile, kes ootasid suuri reforme. Oma kõnes, milles ta pidi need teatavaks tegema, president möönis, et apartheidi seadusi saab muuta vaid läbirääkimiste teel ja mustadel pole kohe loota hääleõigust.

USA riigivõlg 2.000 miljardit

Washingtoni teate kohaselt president Reagan on sunnitud küsima kongressilt nõusolekut uue välislaenu tegemiseks, millega riigivõlg tõuseb $2.000 miljardi peale — $2.000.000.000.000. Senati enamuse juht Robert Dole tähendas selle kohta, et see aasta kujuneb USA-le „donnybrook"? aastaks välislaenu alal.

Õpetaja Albert Roost, ülempreester Emanuel Lepik ja praost Andres Taul kahe koguduse ühisel vabaõhu-jumalateenistusel. All — jumalateenistusest osavõtjaid ülempreester E. Lepiku looduskauni talu õuel.
Foto — K. Lehela

Kahe koguduse ühine vabaõhu-jumalateenistus

Tänavune E.E.L.K. Peetri ja Toronto Eesti Ap. õigeusu koguduste ühine vabaõhu-jumalateenistus 11. augustil peeti jälle preester E. Lepiku talu kaunil maa-alal. Ilus, päikesepaisteline ilm oli kokku toonud ligi 300 kirikulist, neist mitmed teistestki kogudustest. Avaral õue ümbritsevate lehtpuude all leiti varjulised istekohad ja kähara puu all, altari ääres, teenisid kolm õpetajat: ülempreester Emmanuel Lepik, praost Andres Taul ja külalisõpetaja Albert Roost Vana-Andrese kogudusest, kes pidas päevakohase jutluse 19. Taaveti laulu alusel. Selle kauni looduse sees võisid kõik kirikulised tunnetada Taaveti laulu sõnade tõelisust: „Taevad jutustavad Jumala au ja taevalaotus kuulutab tema käte tööd! Päev peab päevale kõnet ja öö kuulutab ööle Jumala tarkust!"

Jumalateenistust kaunistas kahe lauluga Peetri koguduse segakoor Cantate Domino Roman Toi juhatusel ja oreli puudumisel esines koor ka eestlauljana koraalide laulmisel. Ka kõlasid õnnesoovisalmid koorilt oma koguduse õpetaja Andres Taulile tema sünnipäeva puhul ja Ap. õigeusu koguduse poolt andis lilled üle noor Kadri Koop.

Peale jumalateenistust järgnes lõunasöök vabas looduses, mille olid valmistanud tublid Ap. õigeusu koguduse naisringi liikmed, eesotsas proua Linda Järvaltiga ja kohvilaud samade tublide daamide poolt küpsetatud kookidega. Naisringi poolt oli korraldatud ka rikkalik loterii, mis kõik kiiresti läbi müüdi, kuid üks võit, helekollane pilet number 42, jäi välja võtmata. Selles suhtes palutakse ühendust võtta proua Järvaltiga.

Õhtupoolikul jäi veel aega ilusat ilma nautida kaunis looduses, kas supeldes, tennist mängides või tuttavatega juteldes, enne kui algas tagasisõit koju.

E.L.

MÜÜGID

KRUNT MÜÜA
KIVIOJAL
Helistada 1-403-255-2148,
õhtuti 1-403-292-5034
(Calgary)

Eesti Sihtkapital Kanadas

Annetused, testamendi-pärandused ja mälestusfondid on tulumaksuvabad. Suunake oma annetused noortele ja teistele eesti organisatsioonidele

Eesti Sihtkapital Kanadas

kaudu tulumaksuvaba kviitungi saamiseks. — Eesti Maja, 958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6

Jõekääru tänab

Ilm oli südasuviselt soe ja päikesepaisteline, kui Jõekääru Suvekodu oma lipud 3. augusti keskpäeval langetas, et lõpetada tegevust, mis tänavu oli 32. kord. Toronto Eesti Naiseltsi juhatus võib rahuga märkida, et nende hool ning töö suvekodu korraldamiseks kandis head vilja ja et nii mitmedki mured saadi rahuldavalt lahendada. Tahame siinjuures tänada kõiki neid isikuid, kelle panus tänavuse suvekodu õnnestumisel suurt osa mängis. Nende nimede hulgas esineb neid, kes juba aastaid on meid otse ennastsalgavalt aidanud, kuid rõõmuga leiame siit ka uusi, kes meid aitama on tulnud ja loodetavasti seda ka jätkavad.

Eriliselt tahame esile tõsta Johannes Säägit, kes oma auväärsele eale vaatamata on igal nädalalõpul ja tähtsamal suvekodu sündmusel fotokaamera ning reporteri-pliiatsiga kohal. Valguspeo õhtuks pani ta suvekodu saali üles ka huvitava fotonäituse enese ja poja Taivo Säägi kogudest, mis andis ülevaate suvekodu, skautluse ja Toronto eestlaste tähtsamatest sündmustest Kanadasse saabumise algusest tänaseni.

Meie siiras tänu kuulub järgmistele abilistele: perek. Kaljurand, Maie ja Silver Kask, Susanna Kolga, õp. Laaneots , Karl Novek, Elmar Potsepp, Maimu Purje, Oldi Põder, Ly Rannala, Voldemar Salurand, Endla Schaer, Maara Sillavere, Siim Sööt, Linda Tamm, Jüri Vallner, Noora Valter, Leila Võsu.

Valguspeo hea kordamineku lavalises-muusikalises osas pälvivad tänu: Lydia Aruvald, Peeter Jeeger, Juta Metsala, ning heli ja valgustuse osas Mikk Jõgi, Paul Pede, Indrek Esken, Ilmar Kütt. Viimane hoolitses ka lõpupeo tantsumuusika eest ja tahame tänada ka Tiia ja Ants Kütti häälekõvendajate eest, mis annetati suvekodule.

Tänu ka Vana-Andrese ja Peetri kirikute kogudustele rahalise annetuse eest, mis koguti vastavatel jumalateenistustel Jõekäärul. Samuti tahame tänada ka kõiki neid isikuid, kes meid rahaliste annetustega on meeles pidanud ja meeles peavad.

T.E.N.S. JUHATUS

Seedrioru Lastesuvekodus õpiti eesti keelt

Pühapäeval 28. juulil sulges Seedrioru Lastesuvekodu selleks aastaks oma uksed.

LAULUPIDU

Lõpupidustusteks oli laupäeva õhtul laulupidu, ettekanded ja lõke. Laulupidu oli peamiselt kasvandikele näitamiseks, kuidas toimub traditsiooniline eesti laulupidu. Kõige ees kanti laulupeo embleemi, mille linte kandsid kolm pisikest tüdrukut. Nende järele marssis väike poiss suure Seedrioru lipuga, siis orkester, Valdur Aasa akordioniga ja nende järel suvekodu korraldaja Linda Montgomery, laulupeo üldjuht Aino Tera ja suvekodu juhataja Tõnis Nõmmik, siis koorid, millede ees kasvatajad sümboliseerisid koorijuhte. Kogu rivi oli pidurüüs. Kaader uues sinivalges ja kasvandikud valge-sinises. Marsihelide saatel marssis rongkäik peamaja juurest kõlakoja juurde, mille kõrval lehvisid lipud, kuhu asetati ka embleem ja laulupeo lipp ja koorid rivistusid üles kõlakotta. Laulupeo, mida oli jälgima tulnud hulgana pealtvaatajaid, avas Karl Riimand sõnavõtuga tervitades külalisi, selgitades käesoleva laulupeo mõtet ja tutvustades koorijuhte. Üldjuht Aino Tera juhatusel kõlas „segakoorilt" Juhan Aaviku „Hoia Jumal Eestit", millele järgnes „Kuldne õhtupäike" ja „naiskoorilt" „Meie koome kangast". Sama juhi all laulis „meeskoor" mehiselt „Meil merevood on vabad". Poodiumile astus Helve Hess, kelle juhtimisel „lastekoor" — mudilased, laulsid „Mudilased oleme" A. Tera juhatusel. Kestva aplausi nõudel esitas segakoor veel „Tiina, Tiina ". Suvekodu juhataja T. Nõmmik kutsus ette koorijuhid, kellele L. Montgomery asetas kaela rahvusvärvidega seedripärjad.

LÕKE

Edasi siirdusid kõi Vabaõhuteatrisse, kus Aaro Tõnnis süütas lõkke ja algas eeskava. V. Aasa akordioni saatel kandis suvekodu pere ette kaks rahvatantsu, mille olid kohapeal õpetanud Kadri Nõmmik ja Karl Riimand. Tantsud said suurte kiiduavalduste osaliseks. Siis marssis lavale tüdrukute võimlemistrupp, kõik suvekodu tüdrukud, eesotsas juhi Tiina Kiudorf'iga. Nende poolt esitatud võimlemine oli üllatav, kuna võrdlemisi pikk ja vahelduv kava kanti ette ilusa ühtlusega, saadesselle eest ka suure aplausi osaliseks. Palju naeru tõi mudilaste poolt ette kantud „Konnatants", mida saatis tütarlaste lauluansambel.

Lõkkeõhtu osa avas lõkkevana T. Nõmmik ülistavate tänusõnadega kasvatajatele ja kõigile abistajatele. Lõkketuju loomiseks lauldi veelkord „Seedrioru laul". Järgnesid lõkkenaljad ja -laulud, kuni mudilaste silmad hakkasid kinni vajuma. Sõprusringis lauldi neile „Nüüd uni tule rutuga", suuremaid ootas ju veel ees Lõpuball. Pea kostsidki kõlakojast tansuhelid ja väljak täitus tantsijatega. Kuigi oli luba tantsida kella üheni, oli varsti näha väiksemaid tüdrukuid ja poisse väsinult tarede poole hoides sängiserval istuva ema kätt. Juhataja, käies kesköö paiku tuntud kohtades vaatamas, kas on „ärakadunuid", ei leidnud säält kedagi. Vastu iga-aastaste viimase õhtu kogemusi, olid nad kas üles leidnud oma voodi, või viibisid veel tantsupõrandal.

METSAKIRIK

Seedrioru kohta öeldakse, et sääl ehitatakse ükskõik mis üles, on ainult vaja nimetada. Nii juhtuski, kui avamisel nimetati, et Seedriorul puudub veel kirik, siis juba samal nädalal Eduard Rebane ja Raimond Vist ehitasid uuesti üles ja puhastasid võsast endise Metsakiriku, mille sissekäigu juurde Karl Riimand valmistas väga nägusa seedrite ja ristiga põletustehnikas teejuhise. Samas pidaski pastor T. Nõmmik ka lõpujumalateenistuse, kust mindi Mälestusamba ette. Langenud kangelaste austamiseks asetas väike Tiiu Nõmmik sambakivile metsalilled, lauldi „Hoia Jumal Eestit" ja mindi veelkord Lipuväljakule, et suvekodu lõpu tähistamiseks langetada sini-must-valge. Lipu langetajateks valis juhataja ühe kasvandiku, kes vanuse tõttu oli viimast aastat kasvandikuks ja sümboolina, et suvekodu kestab edasi, ühe mudilase. Ka Mälestussamba väljaku lippude langetajateks olid viimase aasta kasvandikud. Eesti hümni saatel langetati lipud ja volditi kokku, et järgmisel suvel jälle lehvima heisata.

Samas andis iga grupi juht välja ka spordi- ja laskevõistluste diplomid. Mudilased, kes olid korraldanud kunstinäituse, said kõik väikesed auhinnad.

EESTI KEEL

Sellel aastal pandi suurt rõhku eesti keele õpetamisele. Sellepärast anti ka auhinnad nii parimale eesti keele rääkijale, kui ka püüdlikumale õppijale. Parimad eesti keele rääkijad olid: mudilased — kõik räägivad eesti keelt, väljaarvatud kaks, väikesed tüdrukud — Tiiu Nõmmik, suured tüdrukud — Anneli Ainso, suured poisid — Peeter Paas. Parimad keele õppijad: väikesed tüdrukud — Virve Aljas, suured tüdrukud — Triina Ellerbrush, väikesed poisid — Erik Aljas ja suured poisid — Karl Rebane. L. Montgomery tänas veel kõiki kasvatajaid, instruktoreid, abistajaid, suvekodu juhatajat ning kasvandikke, avaldades soovi, et kõik tuleksid tagasi tuleval suvel. Suvekodu juhataja tänas omakorda veel kõiki asjaosalisi eesotsas suvekodu korraldajaga. Jõekäärult kaasatoodud vimpel jääb rändauhinnaks parimale ja puhtaimale tarele, kelleks sellel aastal on suured poisid.

Tänu suvekodu korraldajale Linda Montgomeryle, juhatajale, Tõnis Nõmmikule, eeskujulikele kasvatajatele ja nende kõigi heale koostööle, kujunes Lastesuvekodu sellel aastal eriti edukaks ja tegevusrohkeks. Laste arv oli teisel nädalal 46, kellest enamus jäid suvekodu lõpuni. Eesti keele õpetus, mis toimus juhataja ja kasvatajatega käsikäes, oli edukas. Mitte eesti keelt rääkivad lapsed õppisid 50-100 sõna või väljendust ja nii mõnigi kõnetas teisi eesti keeles. Oli saavutatud eesmärk, äratada huvi eestluse vastu, lubati kodus õppida eesti keelt ja tulla tagasi järgmisel suvel. Sama nähtus ka laulude õppimisel, mis üllatas meeldivalt nende õpetajat A. Tera, kui ka Laulupeol publikut ja lastevanemaid, eriti poiste osas, kuna väikeste poiste grupist ei osanud varem ükski eesti keelt. Ometi õppisid nad hästi ära nii kõik Laulupeo laulud, kui ka veel mitmed teised laulud. Suur huvi oli ka savitöö vastu, mida õpetas Evi Rebane, kelle juhatuse all valmis hulga nägusaid keraamika esemeid.

ELAV TEGEVUS

Tegevusest huvipakkuvaim oli loomulikult ujumine, sest ilmad olid suviselt soojad, allikavesi ujulas puhas ja hea ujumisõpetaja Tiina Kiudorf. Ka ilusas kiirevoolulises Grand River'is oli hea sulistada. Populaarsed olid ka laupäevased paadisõidud ja veesuusatamine Bellwoodi järvel. Ratsutamisel näidati ka hobuste korrashoidu ja hooldamist. Spordi päevad igal nädalal andsid häid tagajärgi, purustati jällegi üks Seedrioru rekord. Heinasõidud, lõkkeõhtud, öömängud, tants 1, saunad, need olid kõik toredad. Korraldati „kasvandike päev", Tagurpidi päev" ja „Sadie Hawkin's päev". Elevust tõi külaskäik Jõekääru suvekodusse, eriti kuna Seedrioru väike pere tõi tagasi võidu korvpallis ja väga napi kaotuse võrkpallis. Maskeraadil võis jälle näha leidlikkust kostüümide kavandamisel ja kohtunikel oli raskusi auhindamisel.

Mudilaste tare ümbrus meenutas päkapikkude asulat. Mitmesugused väikesed kiiged, väike bassein, väikesed toolid-lauad rohelisel murul, mängumajad sirelite ääres ja kõik see piiratud valge aiaga. Selle muinasmaa „valitsejaks" olid kasvatajad Helve Hess ja Leena Kimsto ja viimasel nädalal H. Hess ja Kadri Roman. Kasvatajaks peale varemnimetatute oli veel väikestel tüdrukutel Linda Gray ja köögiabiliseks lõpupäevadel Karl Tera.

ABILISED

Mitmed Seedrioru elanikud aitasid suvekodule kaasa vabatahtlikult ilma tasuta. Neist oli „saunameheks" Eduard Rebane, kes samuti oma isikliku masinaga niitis maha iga vales kohas kasvava heinakõrre ja tegi tuhat muud vajalikku tööd. Aino Tera käis igal õhtul laulu õpetamas, kirjutas noote ja paljundas sõnu, mille tagajärgi võis kuulda Laulupeol. Köögis olid abiks Olga Paluveer, pr. Vurma ja Lynn Beatty. Valdur Aasa mängis sisse lindile saated rahvatantsude õppimiseks, samuti mängis ta akordioni Laulupeo rongkäigul ja saateks rahvatantsude esitamisel. Abiks laste transpoteerimisel olid Raimond Vist, Villiam Tammer ja Valter Tera.

Ühisel jõul ja meelel kujunes suvekodu sellel aastal üheks menukamaks. Ilmad olid ilusad, tuju oli hea, õnnetused ja haigused puudusid peaaegu täielikult ja lapsed läksid tagasi kodudesse päikesest pruunidena ja õnnelikena, viies kaasa ilusaid mälestusi. Nagu ütleb „Seedrioru laul" „. . . kui siit lahkun, kaunid mälestused kaasa viin, neid on hea jutusta, järgmist suve oodata."

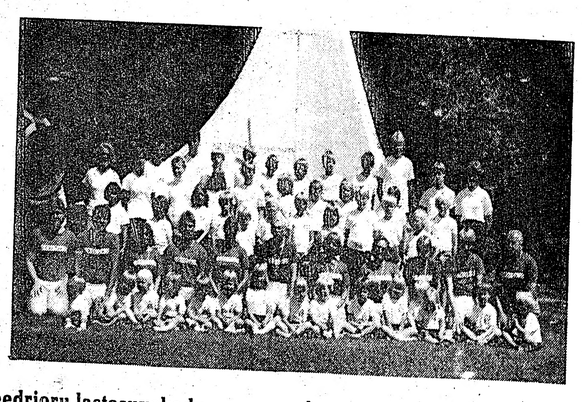

Seedrioru lastesuvekodu pere — kasvandikud, kasvatajad ja abilised.
Foto — H. Toomsalu

Kanada esindusüksus „Muinasmaa" laagris Järvemetsal. Vasakult — Maimu Nõmmik, skm. Silver Kask, Tiiu Nõmmik, Kadri Nõmmik, nskm. Tõnis Nõmmik ja Hendrik Nõmmik.
Foto — S. Kask

„Muinasmaa" laager Järvemetsal

Ühendriikide eesti skautlikkudel noortel on tavaks igal aastal korraldada ühine laager nende laagriväljakul — Järvemetsal, mis asub Lakewood'i lähedal New Jersey's. Selleaastane nädalapäevad kestnud laager on kolmekümnes.

Laagri avamine toimus laupäeval, 10. augustil kell 4 p.l. Kuna olin juhuslikult samal ajal ameti-ülesannetes Lakewoodi läheduses, siis mul oli võimalik sellest sündmusest osavõtta. Nskm Tõnis Nõmmik (laagri vaimulik) on juba mitmendat korda koos oma lastega Järvemetsa laagritest osa võtnud.

Moodustasime nn. Kanada „esindusüksuse" ja marssisime vapralt Kanada lipuga koos teistega lipuväljakule.

Seekordne laager paistis olema väiksem kui muidu — umbes 130 gaidi ja skauti. Gaidlaagri juht oli ngdr. Enel Merend ja skautlaagri juht on nskm. Rein Linask — üldjuhti ei olnud. Koos Maimu Nõmmik'uga viisime tervitusi Kanadast ja kinkisime peaskaudile skm. Endel Reinpõllule ja laagri juhtidele meie poiste T-särgid, mis valmistati Kanada jamboree jaoks.

Laagriks oli valminud uus metsakirik. See on väga maitsekalt ja osavalt ehitatud skaudisõber Arno Liivak'u poolt. Selle ehituse juures on igal mehel midagi imetleda ja õppida, eriti kui veel arvestada seda, et hr. Liivak on elukutselt advokaat. Nskm Verner Yllo mälestusfond kandis metsakiriku ehituskulud. Pidulik kiriku avamine toimus pühapäeval 11. augustil.

Nii nagu meie skautmaleva juht, skm. Egbert Runge, nii ka Ühendriikide skautmaleva juht nskm. Margus Sieberg oli Soomes külastamas „Miilu" suurlaagrit, kuid ei jõudnud laagri avamiseks tagasi, et Soomest tervitusi tuua.

S.KASK

„Kaljuvaldlaste" pidu Jüri lahe saarestikus

Pühapäeval, 4. aug. toimus kokkutulek nn. „Kaljuvalla" eestlaskonna 30. aastapäeva tähistamiseks.

Kalameeste telgitamise tulemusena on kerkinud arvukas suvilate hulk Jüri lahe (Georgian Bay) 30-tuhandesaare piirkonda Honey Harbourist põhjapoole looduslikult ilusasse saarterägastikku, mis vägagi tuletab meelde Soome järvede ala.

„Admiraliteedi käskkirja" alusel kogunes „eskaader" ehituna rahvusvärvidega, liikudes rivikorras kiilvees 3 miili eemal asuvasse Cognashene Community vabaõhukiriku maa-alale, kus toimus jumalateenistus õpetaja Udo Petersoo teenimisel.

Õpetaja oma jutluses tõi ilmekalt välja inimese ja looduse vahelise tunnetamise; järvede ja vete ilu päikese säras ja öises kuupaistes, metsade kahina jutu, mägede suursuguse ja kahina jutu, mägede suursugususe ja lainte kohina, või ka rajuilma, mis kõik inimest mõjutavad ja tema enese olemasolu Looja looduse osana.

Nelja aastate jooksul lahkunud „kaljuvaldlast" mälestati leinaseisakuga oreli „Tähtede taga" meloodia tagapõhjal. Jumalateenistuse organistiks oli Uno Kook.

Kohaliku kiriku esindajate meeldis väga eestlaste jumalateenistus ja lipuehtes distsiplineeritud „eskaadri" rivi, mis kirikust lahkus rivikorras. Rivi koosnes 17 paadist peaaegu 70-liikmelise osavõtjaga, liikudes kiilvees tagasi kodusadamaisse, mille järel koguneti Ervin ja Tiiu Hopp'ide maa-alale ühiseks kokkutulekuks. Rahvuslipuga ehitud rannas oli ühine eine. Harrastati ka tantsukeerutust ja „saunakultuuri" Hopp'ide suures ja uhkes saunas. Saunaesisel kaldal oli suur kari roosavärvilisi flamingolinde (plastikust).

Korraldus ja läbiviimine oli seekord mitme perekonna käes. Nendeks olid Sõmermaa, Vares'e, Hopp'i, Kook'i ja Meier'i perekonnad.

Kõik „eskaadri" paadid kandsid valgeid eesti rahvusvärvides vertikaaltriipudega vimpleid, millised valmistas ja kinkis Linda Kook.

Jumalateenistus ja „eskaadri paraad" jättis kõigile osavõtjaile ilusa mulje, mida abistas võrratu ilm.

Leinateateid

Julius Rääk suri 19. juunil San Franciscos. Ta oli sünd. 7 jaan. 1900 Saaremaal.

Salme Kimber, neiuna Tammist, suri 22. juulil Stockholmis. Ta oli sünd. 18. mail 1913 Pärnumaal.

Marie Orula suri 22. juulil Mölndalis, Rootsis. Ta oli sünd. 7. veebr. 1906 Pärispeal.

Pauline Tamm suri 5. juulil Gotlandil. Ta oli sündinud 27. aprillil 1911.

Eduard Umalist suri 3. juulil Göteborgis. Ta oli sünd. 21. sept. 1913 Saaremaal.

Johan Marits suri 30. juunil Stockholmis. Ta oli sünd. 25. mail 1893 Uue-Antslas talupidaja pojana.

Metsateadlane Helmut Pagi suri Roomas. Ta võttis koos abikaasa Irmaga osa eestlaste ringsõidust Itaalias. Ta oleks kolme päeva pärast saanud 74-aastaseks.

EI MINGIT KOMPROMISSI KOMMUNISTIDEGA
K. Päts — 1918.

KIRJANDUS □ KUNST □ KULTUUR

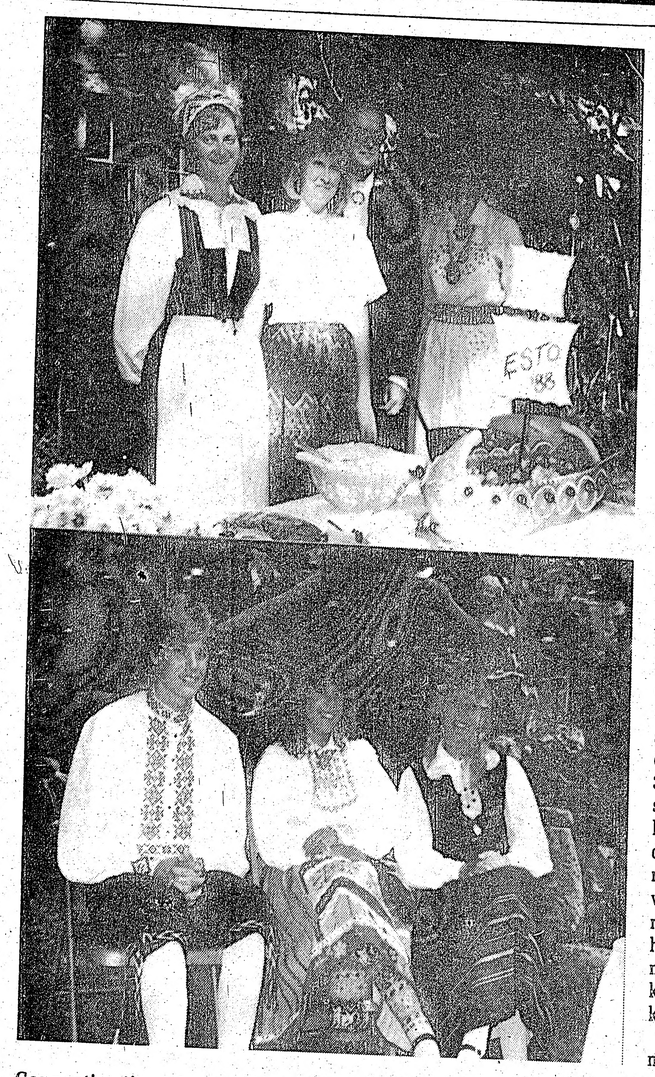

Connecticut'i eestlased koguvad juba reisiraha rahvatantsijate saatmiseks Austraaliasse Ülemaailmsetele Eesti Päevadele aastal 1988. Selleks korraldati aiapidu, kus toidulaual täispurjes viikingilaev meenutas ürituse eesmärki. Vasakult — Anne-Liis Kuusik, peoperenaine Eve Martinson, rahvatantsurühma „Jaanik" juht Indrik Linask ja teadustaja Aime Martinson-Andra. All — innukaid abistajaid müügilauast: Peeter Uus, Leelo Linask ja Karin Mihkels.

Connecticut'i Eesti rahvatantsijad „teel" Esto '88-le

Laupäeval, 27 juuli pealelõunal kogunes umbes kahesajapealine grupp kaasmaalasi Storrs'i, CT, kus Eve ja Jüri Martinson neid vastu võtsid aiapeol oma kaunis ja avaras kodus, „Kivitare". Aiapidu oli korraldatud toetuseks rahvatantsijate rühmale „Jaaniku" sõiduks Austraaliasse Esto '88-le.

Rühmajuhi Indrik Linaskiga vesteldes selgus, et selle toreda idee algatajaks ja edutajaks oli peoperenaine Eve Martinson, kes juba pikemat aega selle ürituse organiseerimisega ametis oli olnud. Juba varasuvel saabusid kutsed rahvatantsijate poolt valmistatud kaunitel sõle- ja preesikavandiga kaartidel.

Kohalike elanike hulgas viibis ka kaugemalt tulnud külalisi, nagu Floridast, Rochesterist, N.Y, Kanadast ja mujalt. Juba kohale jõudes rõõmustas silma rohke rahvarõivais noortepere — Connecticut'i Eesti Rahvatantsijate rühm „Jaanik", kes olid kõik tööle rakendatud, täites ülesandeid autoparkimise juures, karastavate jookide kui ka müügilaua ja laste maiustuste laua taga. Peale rahvarõivaste torkas veel silma üks eriline sini-must-valge tähesõõriga T-särk, mis oli väga tabavalt kavandatud Austraalia lipu järgi. Need särgid olid ka müügilaual publikule ostmiseks.

Tervituskõnes juht Indrik Linask andis ülevaate rahvatantsu rühma tegevusest; rühma asutajast ja endistest ja praegustest juhtidest. Ta tänas peolisi-toetajaid, kes lõid aluse võimalusele, et terve 16-paariline rühm võiks Esto '88 sõidule julgemalt vastu vaadata. Ta tänas ka Conn. Eesti Seltsi, kes Võidupüha võidutule ääres andis üle esimese toetuse, tšeki $1.000 väärtuses, et „Jaanik" võiks ametlikult oma teekonda Austraaliasse alustada.

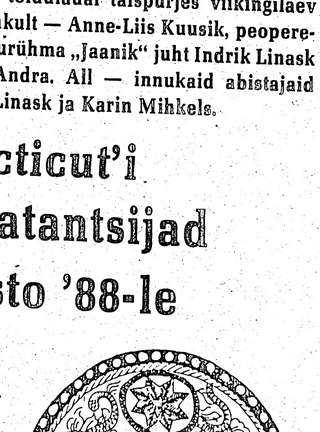

Tõnuga. Anne-Liis kandis Valjala rõivaid ja Tõnu Pärnumaa mehe ülikonda. Nii üks teise järele astusid lavale Tarvastu, Lihula, Muhu, Mustjala, Järva-Jaani, Risti, Rapla ja veel palju teisi, kuni sõõr sai täis. Erilise „ehtena" astus poodiumile lastepere — vanuseastmes 6 kuud kuni teismelisteni välja — ja kõik kandsid meie kauneid rahvarõivaid imeilusas tikandis ehk pilupistes.

Eriliselt huvitav oli varrastel kootud Rapla seelik Kia Marinsoni seljas. Teadustaja andis täiendavaid kommentaare igast rahvarõivast, lisades riide valmistaja, kuduja, punuja, tikkija ja pärandaja nimed, andes tänu ja tunnustust neile. Ka stiliseeritud riide kandjad said võimaluse endid „näidata" ja nii mõnigi „veteran" tõstis uhkelt rinda, et ilutikand vaatajaile paremini silma paistaks. Moenäituse tagapõhjal oli kaunis kandlehelin rahvamuusika motiividel. Selline muusikasaade kestis terve aiapeo vältel.

MOENÄITUS

Sõnavõtule järgnes huvitav „moenäitus". Teadustajaks oli Aime Martinson-Andra New Yorgist, kes valmistas publikut ette üllatuse lubamisega, et esinejad on silmapaistvamalt kaunimad kui prantsuse „peenemad mannekeenid" ja rõivad ilusamad kui kuulsate Pariisi moeloojate omad. Ja sama tõendiks astuski poodiumile esimene paar rahvatantsijaid — Anne-Liis Kuusik oma abikaasa Tõnuga. Anne-Liis kandis Valjala rõivaid ja Tõnu Pärnumaa mehe ülikonda. Nii üks teise järele astusid lavale Tarvastu, Lihula, Muhu, Mustjala, Järva-Jaani, Risti, Rapla ja veel palju teisi, kuni sõõr sai täis. Erilise „ehtena" astus poodiumile lastepere — vanuseastmes 6 kuud kuni teismelisteni välja — ja kõik kandsid meie kauneid rahvarõivaid imeilusas tikandis ehk pilupistes.

Eriliselt huvitav oli varrastel kootud Rapla seelik Kia Marinsoni seljas. Teadustaja andis täiendavaid kommentaare igast rahvarõivast, lisades riide valmistaja, kuduja, punuja, tikkija ja pärandaja nimed, andes tänu ja tunnustust neile. Ka stiliseeritud riide kandjad said võimaluse endid „näidata" ja nii mõnigi „veteran" tõstis uhkelt rinda, et ilutikand vaatajaile paremini silma paistaks. Moenäituse tagapõhjal oli kaunis kandlehelin rahvamuusika motiividel. Selline muusikasaade kestis terve aiapeo vältel.

SAMMUST SAAB HÜPE

Kavalise osa lõpul võttis sõna Conn. Eesti Seltsi esinaine Vaike Lugus, kes andis tunnustust rahvatantsijatele ja nende juhtidele väsimatu ja tubli töö eest; öeldes, et rahva armastus ja poolehoid on nendega, mida kinnitab selgesti tänane suur toetajate ring, ja et esimeseks kaasmatkajaks „Jaanikule" sai Conn. Eesti Selts kui annetus üle anti Võidupühal. Ta nimetas, et ükski asi ei ole võimatu, kui on usku ja tahet eesmärki saavutada. „Kui esimene inimene astus kuule, siis ta samm oli küll lühikene, kuid samal ajal oli see suurim ja kaugeim hüpe inimkonnale. Nii ka meiega siin täna — see väike samm, mis me täna ette võtsime, on aastal 1988 suurhüpe Connecticutist Austraaliasse. Saadame telegrammi neile, et oleme teele asunud!"

Sellega lõppes kavaline osa. Tõmmati välja loosid: kuldkaelakee, tikitud vaip ja kaks pätsi rukkileiba Kanadast leidsid endile omanikud. Nüüd ootas külalisi ja tegelasi rikkalikult kaetud külm laud, mille olid valmistanud rahvatantsijate vanemad. Huvipunktiks laual oli vesimelonist väljalõigatud viikingilaev — purjel „Esto' 88".

Õhtupoolikul mängiti võrkpalli, tehti ilutulestikku ja lõkketuld ning laulu ja naeru saatel lõppes aiapidu alles pärast keskööd.

LIA PIKKOV

Uus juhatus PEN-klubi eesti keskusele

Kuna Rahvusvahelise PEN-klubi eesti keskuse esimees-sekretär Asta Willmann-Linnolti ja temale varsti järgnenud abiesimehe Aleksis Ranniti surma läbi tekkinud juhatuskriis asetas keskuse edasitegutsemise meie avalikkuse silmis ja isegi laiemalt küsimärgi alla, osutus vajalikuks kriis uue juhatuse moodustamisega võimalikult kiiresti lahendada. Liikmeskonna laialipais atuse tõttu mitmel mandril oli see võimalik ainult koopteerimise korras. Selle tulemusena on moodustatud nüüd uus juhatus koosseisus: Arved Viirlaid — esimees, Martin Puhvel — abiesimees, Ilmar Külvet — kirjatoimetaja-laekur, Paul Saagpakk ja Helga Nõu — ametita liikmed.

Sekretär-laekur Ilmar Külvet, kes Asta Willmann-Linnolti tervisliku olukorra halvenemisel tema ja abiesimehe Aleksis Ranniti soovil juba siis täitis sekretäri ülesandeid, võttis osa ka PEN-i aastakonverentsist 28.-31. maini San Marinos. Küll peamiselt „Ameerika Hääle" esindajana, kuna eesti keskuse ametlikuks esindajaks seal oli toetajaliige Are Helbemäe Londonist. Konverentsil, millest võttis osa sadakond liiget üle maailma, mälestati kaaspenlaste poolt hästi tuntud ja hinnatud Asta Willman-Linnoltit ja Aleksis Rannitit, kuulates ära ka Are Helbemäe sisuka ülevaate nende loomingust.

Seekordsel kongressil ei rünnanud „eesriidehämaruslased" eriti ega taotlenud vabade eestlaste ja lätlaste PEN-ist väljaheitmist. Kui aga Writers in Prison Committee aruandest selgus, et praegu hoitakse N.-Venes ja tema „sõprusmaades" vangis ja hullumajades üle 500 kirjaniku, teadlase ja haritlase, siis pidas Bulgaaria 6-liikmelise esinduse üks suupruukijaid vajalikuks märkida, et „progressiivsetes kommunismimaades" ei peeta ühtki kirjanikku vangis tema loomingu pärast, ja tegemist olevat lihtsalt reaktsionääridega. Selle rahuliku temperamendiga ja tugeva aplausi saatel vastates palus USA-s elunev leedu näitekirjanik, prof.dr. Algirdas Landsbergis, nii Bulgaaria delegatsiooni kui ka kõiki teisi kuuldut pisut korrigee.da. Nimelt on kommunistlikes naades reaktsionääride mitte vangistatavad ja vangisistujad, vaid — nende vangistajad.

Ei ole andmeid, kas eesti eskuse koopteeritud juhatuse koosseisus on oodata muudatusi-täiendusi. Kui, siis peaks see teostuma enne New Yorgis 12.-18.jaan. 1986 toimuvat Rahvusvahelise PEN-klubi järjekordset kongressi. Seal tuleb valimisele ka uus esimees praeguse (Rootsi kirjanik Per Wästberg) ametiaja lõppemise tõttu. Ainsaks seni kõne all olnud kandidaadiks on inglise kirjanik-kriitik Francis King, kelle suhtumisest Balti kolleegidesse ei ole momendil küllaldaselt andmeid.

HÄDA RAAMATUTEGA

Mitmed rahvuskaaslased on tänapäeval asetatud probleemi ette, mida teha ülearuste raamatutega, kui ruumist tuleb puudus, kui tuleb suurest majast ümber asuda väiksemasse korterisse, kui perekonnaliige on lahkunud Manale teedele ja järelejääjad ei tunne erilist huvi eestikeelse kirjavara vastu. On teada juhud, kus raamatuid on saadetud prügimäele.

Üks ammu tuntud juhtlause on: kui ei tea, mis teha, ära tee midagi! Käesoleval juhul see ei sobi, sest siis ei saagi ülearustest raamatutest lahti. Kõiki ülearuseid eestikeelseid ja eestiainelisi muukeelseid raamatuid vajab Eesti Arhiiv Austraalias. Vajab kõiki, mis on ilmunud enne 1944. aastat või mis alates 1945.aastast on ilmunud väljaspool okupeeritud Eestit. Aga mitte neid, mis on ilmunud Eestis peale 1944. aastat.

Arhiiv vajab neid edasiandmiseks, sest mitmel pool vabas maailmas asutatakse ülikoolide juurde eestikeelseid raamatukogusid ja need vajavad pidevalt raamatuid. Hiljuti saatis arhiiv ligi neljasaja dubleti tiitliga nimestiku Helsingi ülikooli raamatukogule valiku tegemiseks. Sealt tuli kiiresti vastus: saatke kõik!

Eesti Arhiiv on seni saatnud sadu eestikeelseid raamatuid Austraalia Riigiraamatukogule Canberras, Sydney linna raamatukogule, Kenti ülikoolile USA-s, Laurentian ülikoolile Kanadas, Soome-Ugri instituudile Lundis, Eesti Keele ja Kirjanduse Instituudile Stokholmis, Tartu Instituudile Torontos ja teistele eesti arhiividele mitmel mandril. Nii vajab Eesti Arhiiv Austraalias pidevalt dublette ja kõik ülearused raamatud tuleks päästa hävimisest ja saata arhiivile aadressil: Eesti Arhiiv, 2 Water Street, Lidcombe, NSW, 2141, Australia.

H. SALASOO („Meie Kodu")

„MEIE ELU" asutas Eesti ühiskond ja seisab eesti ühiskonna teenistuses.

Aidakem jäädvustada ajalooandmeid

Eesti ajaloole ülimalt tähtsate teoste „Sini-must-valge", „Eesti hümn" ja „Eesti vapp" autor dr.jur. Artur Taska, töötades praegu teose kallal Eesti Vabadussõja mälestusmärkide hävitamise ja hävitajate kohta, palub kõiki, kellel sel ainel mingeid mälestusi või andmeid, temale neid saates aidata jäädvustada fakte meie ajaloost enne, kui see on hilja. Tema aadress: Terminsvägen 4, S-223 67 Lund, Sweden. Senistest lünklikest andmeist eriti mõned näited. Järvamaal — Paide kirikus asunud sammas. Millal see püstitati ja kuidas sündis selle hävitamine, kelle poolt?

Sellel sambal olid jäädvustatud 13 paidelase nimed. Edasi Järvamaa osas — kas Mäo ja Müüsleri sammas on üks ja sama või olid need kaks eraldi asetsevat sammast? On andmeid esimese, aga väga napilt teise kohta. Esimene asus Paide lähedal, Tallinna maantee ääres. Mis neil ühine, on kiri sambal: „Siit saadik ja mitte enam". Mõlemad näivad olevat asunud kõrgendikul ja seotud lahinguga. Mälestussammas oli ka Peetri kihelkonnas. Kus täpselt? Millal see avati, kes pidas vaimuliku talituse? Kas sammas oli Saaremaa dolomiidist? Millal sammas lõhuti, kuidas, ja mis on sellel kohal praegu?

1980.a. ilmunud teose „Isamaa eest" II osa käsikiri on valmimas Fred Limbergil. See sisaldab andmed ka Kaitseliidu kohta. Lünklikud on andmed mõnede kompaniide päälikute osas, muuseas jällegi ka Järva-, samuti Viljandi- ja Pärnumaal. Kes oli näit. patarei päälikuks Paides, kes olid kompaniide ja rühmajuhtideks Türil ja Järva-Jaanis? Kui kellelgi on lähemaid andmeid siin nimetatud või teiste allüksuste kohta, palub autor teda nende saatmisega aidata. Tema aadress: Fred Limberg, 1015 N.E. 22 Ave., Minneapolis, Minn-55418., USA.

„MEIE ELU" asutas Eesti ühiskond ja seisab eesti ühiskonna teenistuses.

Võidukaid võrkpallureid Torontost. Heatasemeline võrkpallimäng Toronto meeskondadelt on juba aastaid USA Eesti Mängude üks põnevamaid atraktsioone. Seekordsel turniiril osutas neile visa vastupanu ka New Yorgi meeskond, ent kardetavaks pearivaaliks mängudel korduvalt meistriks kroonitud S.S. Kalevi I meeskonnale oli Kalevi noortemeeskond „Porgandid" (vastava värvi ja nimetusega esinemisdressil), — kellede otsustav finaalduell kaasaelanud publiku pettumuseks jäi kohapeal lõpetamata, erakordselt jätkumisega Torontos. Pildil „Kalevi" meeskonnad pärast katkestatud finaali.

Foto — Salme Parming

Sport

Kia Puhm saab medaleid selili ujumises

Kia Puhm on vaatamata oma noorusele saavutanud selili ujumises niivõrd häid tagajärgi, et teda saadetakse juba suurtele rahvusvahelistele võistlustele. Kanada noorte meistrivõistlustel, mis peeti Edmonton'is 7 - 10.aug., kus võistlesid poisid 15 ja tütarlapsed 13 a. ja nooremad, saavutas ta kaks Kanada meistritiitlit ja võitis kaks kuldmedalit, tulles esimeseks 100 m selili ujumises — 1.07,9 ja 200 m selili ujumises — 2.25,9.

Tema saavutus 100 m seliliujumises oli ka selle võistluse uueks rekordiks. Võistles veel 200 m. indiv. kompleksstiilis, saavutades aja 2.33, 0, millega pääses finaali. Pärast neid võistlusi saadeti ta võistlema Prantsusmaale Dunkirk'i, kus 14-18. augustil peeti suured rahvusvahelised ujumisvõistlused. Kanadast saadeti sinna võistlema 4 meest ja 4 naist. Kia Puhm võistles seal seliliujumises. Tema eriala on seliliujumine ja võisteldes viimase kuu vältel on ta kolm korda järjest saavutanud paremaid tagajärgi. Edmonton'is saavutatud ajad on tema isiklikud rekordid. Võrreldes neid aegu olümpiamängudel ujutud aegadega, võib neid pidada väga headeks.

VÕRDLUSED OLÜMPIAMÄNGUDEGA

Meie iseseisvuse ajal 1936.a. Berliinis peetud olümpiamängudel oli kavas ainult 100 m selilujumine, kus võitjaks tuli hollandlanna Dina Senff ajaga 1.18,9. Maailmarekord oli sel ajal 1.15,8 ujutud hollandlanna Hendrika Mastenbroek'i poolt, kes sel olümpiaadil tuli teiseks ajaga 1.19,2. 200 m selilujumine võeti olümpiamängude kavasse alles 1968. a. Mehhiko olümpiaadil. Isegi 24 aastat hiljem, 1960. a. Roomas peetud olümpiaadil, kus võitjaks tuli ameeriklanna Lynn Burke ajaga 1.09,3, mis oli uueks olümpiamängude rekordiks, ei suudetud saavutada praegust Kia Puhm'i tagajärge. Maailmarekord sel ajal oli 1:09,2, ujutud Lynn Burge poolt. Alles ameeriklanna Cathy Ferguson 1964.a. Tokio olümpiaadil, võites seal kuldmedali, ujus uue maailmarekordi ajaga 1:07,7, suutis Kia Puhm'ist ujuda kaks kümmendikku sekundit kiiremini. 1968.a. Mehhiko olümpiamängudel, kus 200 m seliliujumine oli esmakordselt kavas, tuli selle ala võitjaks ameeriklanna Lillian Watson ajaga 2.24,8, mis oli ka olümpiamängude rekordiks, oli juba 1,1 sek. kiirem Kia Puhm'i ajast. Teisele kohale tulnud kanadalanna Elaine Tanner ajaga 2.27,4, ei olnud veel võimeline saavutama tema aega. Maailmarekord sel ajal oli 2:23,8, ujutud Karen Muir'i poolt Lõuna-Aafrikast. Olgu siinjuures märgitud, et kõik need olümpiamängude võitjad olid Kia Puhm'ist palju vanemad, kes on alles 13-ne aastane.

EELMISED VÕISTLUSED

Kia Puhm, võisteldes 12-14. juulil St. Catharine'is Ontario meistrivõistlustel, saavutas 100 m seliliujumises aja 1:09,54 ja 200 m seliliujumises 2.28,81, mis olid tunduvalt paremad tema varematest aegadest. Ta ei pääsenud finaali, sest need võistlused ei toimunud vanusegruppides, kuid saavutas ajad Kanada meistrivõistlustest osavõtuks. Ajad Kanada meistrivõistlustel seliliujumisest osavõtuks on: 100 m — 1.09,8 ja 200 m — 2.30,2.

Kanada meistrivõistlustel 31. juul. — 3. aug. Montreal'is 100 m seliliujumises saavutas aja 1:10, (sajandikud sekundid jäid teadmatuks), kuid 200 m seliliujumises aga ujus jälle kiiremini ja saavutas aja 2.26,30. Kõik võistlused toimusid 50 m ujulas.

HARALD RAIGNA

MALE

Vancouveris toimus kümnes Paul Kerese mälestus-maleturniir, mis on suurim ja tähtsam Lääne-Kanada malevõistlustest. Turniir peeti 151 osavõtjaga (nende hulgas oli seitse suurmeistrit ja 8 rahvusvahelist malemeistrit) kolmes klassis kuues voorus. Esiklassis (48 osavõtjat) jagasid esikohti J. Donaldson, J. Braley ja L. Joyner saavutades 5 punkti kuuest võimalikust. Kanadalane L. Joyner võitis William Jungi poolt kingitud P. Kerese pokaali. Keskmises klassis oli 52 osavõtjat. Esikohta jagasid M. Lee ja E. Campos. Amatööride klassis oli 51 osavõtjat ja võitjaks tuli D. Davidovic.

□

Scarborough Maleklubis võitis Jaak Triefeldt esikoha B-klassis ja tema rating tõusis 1872 punktile.

H. Uuetoa on Nova Scotias edukalt maletanud provintsi maleturniiril ja on loota, et ka tema rating tõuseb.

Lembit Joselini lemmikettevõte on Toronto ja selle ümbruse noorte treenimine ja eesti maletajate järelkasv. Ta korraldas Seedrioru suvelaagris noorte maleturniiri paarikümne osavõtjaga.

□

Elmar Pajo korraldas Spring Lake (Muskoka) „Open" malevõistluse. See turniir oli neljas (1981–1985) ja 8 osavõtjast olid 6 eestlased. Turniir mängiti swiss-süsteemis 4 voorus. Turniiri võitis meie noor maletaja Mati Pajo, kes saavutas 3 punkti 4 võimalikust.

□

Eeloleva Kalev Pügi turniiri ja temanimelisse mälestusfondi on laekunud järgmised annetused: John Prenice $250, Lembit Joselin $1600, Ontario Chess Ass. $400, Toronto Chess Ass. $300. Nende toetustega oli 8. juulil fondi seis $2.403. Annetused K. Pügi mälestuseks on tulumaksuvabad ja annetusi võib saata: The Chess Federation of Canada, Box 7339, Ottawa, Ont. K1L 8E4.

□

Toronto Eesti Maleklubis on käimas eeltööd sügishooajaks. Kavatsusel on ühevooruline, kahetunniline meeskonnavõistlus Etobicoke maleklubiga 16 laual.

Aeg.

Reisiseltskond laeval. Ees bussijuht Jack Stevenson ja Kalju Jõgi. 2. rida, vasakult: Ella Sepp, Astrid Jõgi, Ella Kaldamaa, Herman Rist, Alla Kask, Hilja Saaret, Karl Novek, Arnold Janno. 3. rida: Meta Linamäe, Lydia Lee, Johannes Linamäe, Koidula Lane. Trepil: Leida Karin, Pilvi Niit, Endel Ruberg, Henny Aruja, Juhannes Juhanson, Milda Juhanson, Alfred Nielander.

Bussireis

„Külmale maale"

5.

Dawson City oli kullapalaviku keskpunktiks 1897–1898. aastatel, kui Klondike'i jõe ääres leiti esimene kuld. Paari aastaga oli Dawson City tuntud üle maailma ja selle ajaga ehitati linn 30.000 elanikule, kes sinna tormasid, et kulda leida. Paljud leidsid ja said rikkaks, kuid paljud pettusid, jätsid maha Klondike'i ja pöördusid mujale, et uuesti alata õnneotsimisega.

Nii oli Dawson City'l lühike õitseaeg, mõne aastaga lahkusid enamus inimesi ja uhked hotellid ja lõbustuskohad jäid tühjaks ja olid lagunemisele määratud. Nüüd on Kanada valitsuse abiga restaureeritud enamus vanu hotelle ja ärisid ja turistid üle kogu maailma näevad Dawson City't jälle nagu endist kullakaevurite linna Yukoni jõe ääres, kus aastakümneid ja ikkagi veel suured kaevanduskompaniid leiavad kulda.

Nii proovisime meiegi õnne kullapesemisega selles kuulsas kullalinnas ja igaüks saigi mälestuseks kullaliivaterakesi. Minul ja Maimu Ristil oli isegi õnne kullatükikese (gold nugget) näol. Reisikaaslasel Endelil, kes on olnud kogu reisi kestel kadunud eestlaste otsingul, ei olnud siin siiski õnne ühtegi kaasmaalast leida, ka mitte kalmistutel, kus reisijuht abilistega mitmeid tunde veetis. Nii jäigi meil teadmatuks, kas siin kunagi ka kaasmaalasi kullaotsingul on olnud peale meie, kui lahkusime oma Midnight Sun hotellist, et alustada sõitu Alaska lahe poole, Skagway'sse.

Sõidame edasi Hwy #2 mööda lõuna poole ja ööbime jälle juba tuttavas Whitehorse'is, kust edasi sõidame sadamalinna Skagway poole. Sõidame juba kolmandat korda üle Kanada ja USA piiri, et jälle Alaskasse sõada ja reisil on neid piiriületamisi ees veel mitmeid, enne kui koju jõuame.

Läbime kurikuulsa White Passi, kus lumised ja külmad mäed kahel pool kuristikülist sügavikku kõrgusesse tõusevad. Nimi on täiesti sobiv, sest isegi lumi on hakanud siin sadama ja teeb meil kõigil meeled põnevaks, kui buss mäekülgedel ronib ja lumevihm vastu aknaid peksab. Jõuame siiski viperusteta Skagway'sse, kus meil algab reis liinilaeval „Malaspina" piki Lynn kanalit alla lõuna poole, looduslikult ilusa Alaska idaranniku saarestiku suunas.

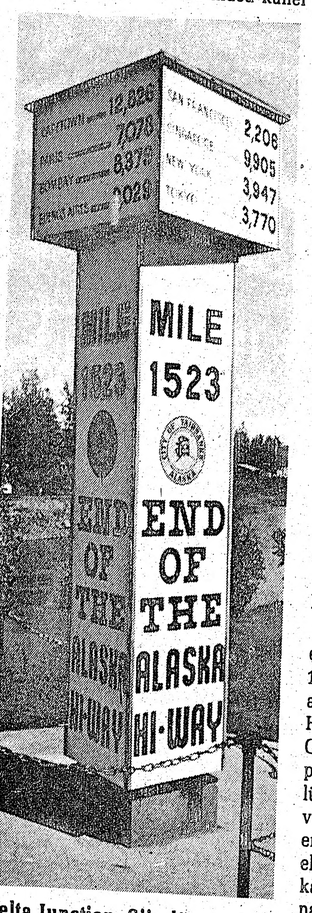

Delta Junction. Siin lõppes kuulus Alaska Maantee.

LAEVAL

Sõidame bussiga laevale ja jätame ta paariks päevaks üksinda. Üles minnes leiavad kõik oma kajutid ja peagi oleme liikuval laeval nautimas Alaska fjordide ilu. Oleme neljakesi kajutis, mina, Leida, Henny ja Hilja, ja paari päeva jooksul saame nii mõnegi ühise, huvitava mälestuse panna oma Alaska reisisalve. Kuna meil on ette teatatud, et ujuvad jäämäed on hommikul kella nelja paiku näha ja kella kaheksa ajal võime näha suuri küüruga vaalasid, siis esimesel ööl ei olnud palju magamist, sest kõiki tuli ju näha. Henny ja Leida ei läinud üldse magama, vaadates ära ka päikeseloojangu ja -tõusu. Mina ja Hilja olime kella neljaks Forward Deckil jäämägesid otsimas. Nägime neid küll väga kaugelt, olid võrdlemisi väikesed, aga vaaladega oli enam õnne, sest sõitsime otse nende vahelt läbi.

Laev peatus rannikuäärseis linnades ja nii nägime ka Alaska pealinna Juneau'd, kus seisime öösel paar tundi. Petersburg, Wrangell ja Kitchikan on kõik Alaska kalanduslinnakesed, esimene neist norralaste asutatud ja nüüdki veel täielik norra linn. Maiustasime igas linnas hännikutega (shrimps), sest oli ju võimalik maale minna neid otsima, kuna laev seisis igas linnas ühe tunni. Kuna mägise rannikü ääres puuduvad peagu täielikult maanteed, on autoga läbisaamine võimatu. Kohalikud inimesed kasutavad kõik liinilaevu igasuguseks transpordiks ja edasipääsuks. Kõrged mäed on kaetud metsaga ja rannikul on mitmes kohas näha metsatööstusi, kus laua- ja palgikoormad laaditakse laevadele. Igas linnas on muidugi ka lennuväljad, sest tihti on see ainus võimalus siin mägisel rannikul edasisaamiseks.

JÄLLE MAANTEEL

Ilma, et keegi suuremalt merehaigeks oleks jäänud, istume peale kahepäevalist laevasõitu Prince Rupertis jälle oma bussi, et edasi sõita Princi George'i Briti-Kolumbias. Laevalt maale saades ületame jälle USA ja Kanada piiri ja nüüd sõidame juba lääne suunas, et õhtuks Prince George'i jõuda. Smitheris kohtame perekond Potseppa, Torontost, kus üheskoos lõunat võtame ja hiljem viib dr. Tiit Potsepp meid oma talust läbi, kus nad kasvatavad 80-pealist lihakarja 650-aakrilisel maa-alal, mis kunagi ostetud indiaanlaste käest.

PITKA MÄGI

Enne Prince George'i möödume endisest Pitka asundusest, kus on ka 1459 jala kõrgune Pitka mägi. 35 aastat tagasi olid meie reisikaaslased Herman ja Maimu Ristid Prince George'is endile esimese kodu ja töökoha saanud. Ehkki nad sinna väga lühikeseks ajaks jäid, tulid nad nüüd vaatama Prince George'i, kui oma endist kodulinna. Tollal 3000-4000 elanikuga alevik oli aga vahepeal kasvanud 70.000 elanikuga suurlinnaks. Suur oli nende üllatus, kui ei leidnud ega tundnud enam midagi sellest esimesest Kanada kodust. Tänu Rein Jaaksonile ema Ernaga, kes meid oma külalislahkes kodus võõrustasid ja Maimule ja Hermanile ka oma endise kodulinna arengust jutustasid. Paberi- ja puutööstused on Prince George'i suureks teinud ja isegi tänapäeva ökonoomia ei ole suutnud linna kasvu pidurdada. Rein Jaakson oma emaga on siiski ainukesed eestlased selles kasvavas linnas.

Kuna oleme jõudnud sooja Briti-Kolumbiasse, on meie „Külma Maa" sõit ka lõppenud. Vancouveris ootab meid ees lõhe õhtusöök proua ja härra Stammide lahkes kodus, jällekohtumine tuttavatega, nii Vancouveris kui Seattle'is ja edasisõit Portlandi Eesti Päevadele. Säält juba kojusõit läbi metsiku lääne ja maailma nisuaitade.

ELNA LIBE

Kiri Quebecist

Don Kihhotid rahva rahapunga kallal

Kui a. 1974 James Bay jõujaama reservuaari LG3 väljakaevamine lõpule oli viidud, siis nägi selle sündmuse pühitsemise kava ette ühte lavastust, kus kuiva reservuaari kohale pidi pingutatama jalgpalliväljakusuurune terasvõrk viiesaja töökiivris töölisega selle peal. Selle sensatsioonilise lavastuse autoriks oli üks 20-aastane kontoriametnik, Yves Blanchette, kes määrati ka selle idee elluviimise korraldajaks. Hydro-Québec andis selleks tehnilise ekspertiisi, materjalid, ja võrgukudujad. Alles nädal enne ajakirjanikeparve kohaletulekut, kui kõik ettevalmistustööd lõpetatud ja Blanchett'il isegi 3000 patja (!) kokku laenatud võrgu alla laotamiseks, et leevendada kukkumise põrutust, kui keegi üle võrguserva alla pudeneks, tuli Hydro juhtkonnale lõpuks ometi aru pähe see suurejooneline akt kavast kustutada, kuigi mitte sellepärast, et see vaatemäng lapsik ja vaimuvaene oli (rääkimata elukardetavusest), vaid et see „viinuks kõrvale publiku tähelepanu pidustuse peaobjekti — reservuaar — grandöörilt". Nii siis, üks, grandöör" ei tohtinud varjutada teist!

Ehitustööde lõpul asus Blanchette Rivière du loup'i, kust peagi Montreali baaripidajaks siirdus. Rahvusvahelise Noorsoo-aasta lähenemisel tekkis tal idee tähistada seda St. Lawrence jõe kallaste puhastamisega noorte vabatahtlike poolt. Ja 1983.a. sügisel registreeriski ta koos kahe sõbraga selle-eesmärgilise organisatsiooni, „Opération netoyage de l'environnement territorial" (ONET), ja palus sellele toetust föderaal- ja provintsivalitsuselt.

Quebecil tekkis huvi asja vastu ja valitsus määras $15.000 uurimiseks, kui eluline ONET'i idee on. Uurimus valmis 1984.a. aprillis ja see nägi ette, et jõekallaste puhastamine sinna ladestunud rämpsust pidi teostatama 9 päeva jooksul 100.000 noore vabatahtliku poolt, kellest igaüks pidi puhastama 30 jooksvat meetrit kallast. Samal suvel sai ONET $100.000 föderaalvalitsuselt 15 isiku palkamiseks, kes pidid jõekaldaid palistavais asulais ONET'i ideed propageerima.

Blanchette'i eelarve järgi pidi kogu programm $20.000.000 maksma minema. Selle katteks palus ta Ottawalt $5.000.000 ja provintsilt $2,3 miljonit. Ülejäänud osa pidi laekuma majandusettevõtteilt ja n.n. „tiitlite" müügist, millega puhastatud kallast oleks „müüdud" meetriviisi „auomandiks". Iga vabatahtlik (14-18 a. vana) pidi müüma neid „auomandikirju" vähemalt $120 väärtuses, et tohtida osa võtta puhastustööst.

Kui savijalgadel seisev René Lévesque oma positsiooni mitmesuguste abinõudega, ka kosmeetilistega, parandada püüdis, siis avaldas ta Rahvasaadikute Kogu 1984. sügisese istungjärgu avakõnes (sama, mis on troonikõne teistes provintsides), et valitsus on otsustanud läbi viia kõigi Quebeci jõgede kallaste puhastamise. Nüüd arvas Blanchette tundvat raha lõhna õhus hõljumas. Ta pettus aga peagi, kui valitsus 1985.a. veebruaris $170.000.000 -lise programmi, „Berges neuves" (uued kaldad), kallaste puhastamiseks ja välja-arendamiseks, välja kuulutas ja ONET'ist mööda minnes omavalitsusi üles kutsus palkama hoolekanderahast (welfare) elatuvaid noori oma piirkonnas tehtavaile puhastustöile. Ainuke vastukaja sellele plaanile tuli mõnedelt isehakanud hoolekandealuste kaitseingleilt, kes ägedalt protesteerisid puudustkannatavate noorte „ekspluateerimise vastu odava tööjõuna".

Blanchette ei heitnud aga meelt. Tal läks korda võita UN'i Keskkonnaprogrammi direktori, N. Brown'i usaldust ja saada $15.000 UN'ilt. Sellele järgnevast Browni visiidist Montreali piisas, et veenda Hydro-Québéci oma kunagist ideerikast kontoriametnikku hädast välja lunastama $52.000-se tshekiga ONET'ile, koos tasuta tehnilise abi lubadusega tulevikus. Nüüd avanesid ka muude rahapungade rauad. Kolm päeva hiljem teatas Que. Treasury Boardi president, kelle alla kuuluvad ka Noorsoo-aasta asjad, et valitsus toetab ONET'i $1.000.000 -ga. Seda ei saanud Ottawa ületrumpamata jätta ja määras $800.000 Rahvusvahelise Noorsoo-aasta krediidist ja $1.200.000 töökohtade loomise fondist. Viibimata avas ONET 15 ringkonnabürood 150-e uue teenistujaga ja asus 668 kohapealse organiseerija palkamisele. Lisaks palkas Blanchette omale konsultante — päevatasuga kuni $300. Teatritegelane Ian Tremblay sai honoraariks $18.000 viie viieliikmelise teatritrupi moodustamise eest, kellede etendused 220-s koolis pidid noori õhutama ONET'i tööst osa võtma. Näitlejate palgad, honorar käsikirja ja muusika eest ning video moodustasid $596.000-suuruse kulu. (Üle $600.000 ühe üldtuntud tõe kordamiseks: jõekaldad on räpased!).

Ja pärast kaheaastast eeltööd, mitmemiljonilisi toetusi ONET'ile (ka sadadelt quebeclastelt — $4 kuni 120 suuruses) ja ainult üks kuu enne suurpuhastuse algust (kava kohaselt 20. juuli), teatas Blanchette pressikonverentsil, et ONET'i raha on otsas ja kogu projekt on tühistatud huvi puuduse tõttu Quebeci noorte hulgas — ainult 3920 olid endid ülesse annud.

ONET'i väljakuulutatud eesmärk oli ju suurepärane, kui mitte arvestada, et see ainult arvudega tegeles ja mitte ka inimestega, nende mõtteviisiga ning hoiakuga. Noorte loidus ühe omakasupüüdmatut valmisolekut nõudva hea algatuse vastu oli nagu gallup nende hoiaku kohta idealismi suhtes. Idealismi ei saa ju osta ühegi raha eest — see peab päritama ja kasvatatama.

ONET'i afäär näitab ka, kui habras ja kaitsetu üksikisikute rünnaku vastu võib olla meie riigiaparaat, kui vastutundetuis kätes on rahva raha ja kui pealiskaudselt tunnevad meie poliitikud oma rahva hingelaadi.

ONET'i krahh langes „hapukurgi ajale" ja tekitas seetõttu tavalisest vähem tolmu. See annab ka ONET'i afääris kaasamänginud ministritele ja neid abistanud bürokraatidele veidi hingamiseaega, et välja haududa strateegiat, kuidas oma eksitusi õigustada ja patuoinaid leida, enne vastavate parlamentide istungjärgu algust, kus neil opositsiooniga jõudu katsuda tuleb.

Ehk on neil seal rohkem edu enese puhtakspesemisega kui St. Lawrence kallaste rookimisega. Troonilt langenud Blanchette'i pärast pole muret — küllap tal James Bay ajast veel mõni padi alles oli, millele pehmemalt kukkuda.

-ts-

„MEIE ELU" ESINDAJA MONTREALIS

KARL UTSAL

5875 Cavendish Blvd. Apt. 801
Montreal, P.Q. H4W 2X9
Tel. (514) 488-6228

Kunstnik Lembit Nõmmeots surnud

Saime kirja Göteborgist, tuntud eesti maalikunstnikult, galerii Mistrali omanikult ja kollektsionäärilt Lembit Nõmmeots'alt.

Ta avaldas soovi esineda E.K.K.T. 30nda juubeli aastanäitusel mis toimub okt. 22-28.

Tuli kahjuks teade, et Lembit Nõmmeots suri 23. juulil Göteborgis, ainult paar kuud peale abikaasa surma.

Ta oli sündinud 8. mail 1906 Tartus. Õppis Riiklikus Rakenduskunstikoolis Tallinnas 1924-26, Ants Laikmaa erastuudios 1926-27 ja Kunstikool „Pallases" Tartus 1929-31. Ta korraldas mitmeid iseseisvaid näitusi ning võttis osa ühisnäitustest Rootsis, Itaalias, Austraalias, Taanis, Kanadas ja USA's. Tema tööd on esindatud nii Rootsi kui Taani kunstimuuseumites ja privaat kogudes.

Kahjuks ei saa temale teretulemast öelda, vaid peame leppima ütlusega -ars longa vita brevis est. Puhka rahus, armas kaaskunstnik!

MAI JÄRVE

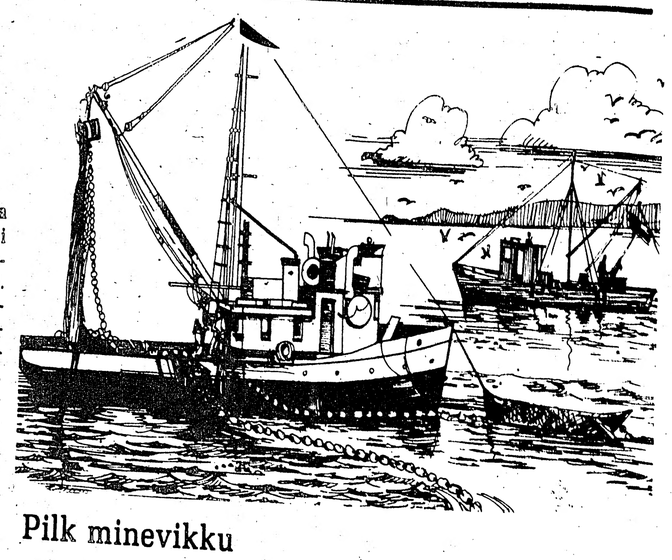

Pilk minevikku

Eesti laevandus

3.

VABARIIGI ALGAASTAD

Järgnes Eesti vabariigiaegne laevanduse ajastu, mil esineb igasuguseid süüdistusi, nagu koostöö puudus Nõukogude Venega, riikliku juhtimise puudus laevade majandamisel, riigilaevade ebaõige majandamine jne.

On õige, et 1923. a. polnud riigil enam ühtki kaubalaeva, sest siis asutati terve rida laeva- ja aktsiaseltse, millede ülesandeks jäi laevanduse arendamine ja uuendamine ning laevaliinide pidamine.

1. jaan. 1923 oli Eestis 484 laeva, üldmahtuvusega 67.587 brt, kuid Vabariigi lõpul vaid 449; tonnaazh aga oli kasvanud 226.358 brt-ni. See näitab, et Vabariigi ajal oli eriti väikeste purjelaevade osa langenud ja uusi väiksemaid aurulaevu rannasõitudeks juurde muretsetud. Seetõttu hakati purjelaevade ehitamise arvel aurulaevu hankima.

ARENG

Nii oli 1930. a. Eesti Vabariigi kaubalaevastikus 342 laeva, arvuliselt seega maailma laevastike hulgas 24-l kohal, kuid arvestades tonnaazhi iga tuhande elaniku kohta, 15-l kohal. 1930. aastate esimesel poolel ja hiljem oli eestlastel juba terve rida laevaliine, mis välisriikidega ühendust pidasid.

Laevanduse suurenemise ja meremeeste arvu kasvamisega tekkis vajadus igasuguste seaduste järel; nii jõustus 1923.a. Meremeeste tööaja seadus, Meremeeste kodu seadus jne. Hiljem tekkisid ka teatud kutsealased organisatsioonid, mis sõlmisid vastavaid lepinguid laevaomanikega.

Eesti meremeeste palgad olid madalamad teiste mereriikide omadest, kuid peab ka arvestama seda, et Eestis oli elukallidus mitu korda odavam. Seda arvestades oli meremeeste teenistus laevadel siiski palju parem kui maal töötades.

Üldiselt peab mainima, et Eesti meremehed Vabariigi ajal elasid võrdlemisi hästi ning olid olukorraga rahul: iga aastaga paranesid sotsiaalsed olud ja palgatingimused. Streike kui niisuguseid ei tuntud, peale ühe ühepäevase streigi, ka peab lisama, et see tõi kasu meremeestele. A. Pärna kirjutab, et 1935.a. Eestis olnud 27 meremeeste ja sadamatööliste streiki, kuid see on täielik udujutt. Kui vahel mõnes üksikus laevas tuli arusaamatusi, siis see lahendati, seda ei saa streigiks nimetada.

On tõsi, et 1929-1935. a-ni igal kevadel peale merekooli lõppu lahkus Eestist noori, peamiselt merekooli õpilasi, Rotterdami ja Antverpeni tööd otsima — tol ajal oli Eestist väljarändamine vaba, mitte hermeetilise müüri taga nagu see praegu on. Mindi selleks, et suuremates välismaade laevades saada meresõidu praktikat ja ühtlasi ka rohkem raha, et järgmisel aastal või hiljem jälle koolis edasi õppida kõrgema kutse peale.

KOMMUNISTLIK ÕÕNESTUSTÖÖ

Leidus ka neid üksikuid, kes mitte midagi ei õppinud: jõid, mängisid kaarte ning pommisid laevadelt toitu ja kuulusid kommunistliku partei organisatsiooni, nagu A. Meius, Kaalep Niit, A. Volgerat jt. Tundsin neid, kuna olin nendega koos välissadamates; mõned üksikud neist tulid Eestisse: Venta, K. Niit, Kuuseoks jt. ja hakkasid Eesti kommunistliku partei õõnestustööd tegema. Tundsin ka J. Peeti ja Ansbergi: 1932.a. istusid nad Leningradis, ühes jalas kaloss ja teises naelakast.

12. veebr. 1932 toimus Meremeeste Liidu peakoosolek Tallinna Meremeeste Kodu söögisaalis ja saal oli meremehi täis; olin tol korral ka ise tööta, sest laev oli Tallinna sadamas remondis. (Tavaliselt talvekuudel tehti remonti ja suvekuudel sõideti.) Tollest koosolekust võttis osa ka K. Niit ja N. Juuro jt. Juurot tundsin isiklikult väga hästi, ta oli Vabadussõjast osa võtnud ja täielik patrioot, kuid millist osa ta selles punases grupis mängis, seda ma ei tea. Arvan, et tal olid eriülesanded; pärast seda koosolekut, kuid enne 10. märtsi koosolekut, saadeti ta politsei poolt Hiiumaale asumisele, Tallinnas elamine keelati tal ära.

Selle järel kadus Meremeeste Liit ja tulid uued organisatsioonid uute ja nooremate koosseisudega, kes töötasid meie laevaomanikega koostöös ning sõlmisid kollektiivlepinguid. Peale seda kadusid Eesti Meremeeste ühinguist kommunistlikud idud meie meremeeste seas. A. Pärna teatab, et neid olevat 17; arvan ka ise, et neid rohkem polnud. Vahel välissadamais levitati nende kaudu kommunistide poolt väljaantud ajakirja „Majakat"; neis leidus peamiselt laimuartikleid me laevandustegelaste ja meremeeste kohta.

STREIK

Eesti Meremeeste Ühingu poolt korraldati ainult üksik streik, ajal kui hr. Villem Valdson esimees oli. See streik oli täielikult seadusepärane. Loomulikult ta laevaomanikele ei meeldinud.

Tol korral oli teedeministriks kol. Steiberk, kes kutsus hr. Valdsoni ministeeriumi. Valdsonit ei vahistatud, kuid minister palus teda, et ta streigi lõpetaks. Omalt poolt ütles, et ta saab meremeeste seisukorrast aru ja lubas laevaomanikele teatada, et neil tuleb meremeeste olukorda parandada. Seda ta ka tegi.

Juba järgmisel päeval toimus laevaomanike koosolek, millest üks suurema laevakontori omanik, Bergman, osa ei võtnud, üteldes et tema ühtub meremeeste nõudmisega ja korraldab oma laevades selle küsimuse. Küsimus seisis peamiselt tasuta toidu saamises laevades. Õige on, et üks laevakompanii ei tahtnud seda teha ja tahtis priisöögi eest palka vähendada. Kuid sellele tehti varsti lõpp, kui teedeministriks tuli Kask.

JÄRGNEB

Keegstra kaebab edasi

Jim Keegstra advokaat teatas, et ta kaebab edasi kohtu otsuse muutmiseks, millega endine kooliõpetaja karistati 5000 dollariga antisemiitliku õpetuse pärast. Keegstralt võeti juba varem pedagoogi õigused ja ta kaotas oma linnapea koha. Tema protsess, kus tunnistajateks olid endised õpilased, kestis mitu kuud ja seda kirjeldati pidevalt meedias.

Keegstra oli õpilastele rääkinud, et osa juute taotleb maailmavalitsust ja kuue miljoni juudi mõrvamine on liialdatud.

Vene sõdurid vahetasid tanki vodka vastu

Ühe Lääne-Saksamaalt tulnud teate kohaselt on möödunud aastal Tshehhoslovakkias asetleidnud suurel manöövril ära eksinud teelt üks tank oma meeskonnaga. Lõpuks oli tank jõudnud välja ühe üksiku küla juurde, kus siiski oli leidunud ka viinapood. Nälginud ja väsinud tankimeeskond oli ostnud vodkat kogu oma kaasasoleva raha eest. Sellest ei ole olnud siiski küllalt ja kaupmehele jäeti tank kahe kasti vodka vastu. 2 päeva hiljem oli leitud tanki meeskond metsas magamas. Kuhu oli jäänud tank, selle kohta ei olnud kellelgi aimu.

Küsimus selgus mõni aeg hiljem, kui üks vanaraua kaupmees teatas politseile, et keegi on toonud temale suuri, väärtusliku terase tükke ja pakkunud müüa. Need osutusid katkilõigatud tanki tükkideks. Milliseks kujunes tanki meeskonna saatus, selle kohta puuduvad andmed.

ARMAST ABIKAASAT

KONSTANTIN REISSAAR't

surnud 17. augustil 1985 Torontos

mälestab sügavas leinas

EUGENIE

---

4. augustil New York'is ootamatult lahkunud kooliõde

NADJA OJA-NOVIKOV'i

ja tema abikaasat

KARL OJA

mälestavad kurbuses

TALLINNA KAARLI GÜMNAASIUMI ÕPILASED

PUHKA RAHUS ARMAS

KONSTANTIN REISSAAR

Mälestavad leinas

JÜRI ja LEIDA PARIK
MEINHARD ja KARIN VABASALU

LAHKUS IGAVIKKU ARMAS SÕBER

KONSTANTIN REISSAAR

Mälestavad leinas

HELVI ja VILLEM NOOLANDI
LEO SOO

ARMAST SÕPRA

KONSTANTIN REISSAAR't

mälestavad kurbuses

SALME PÄRNASTE
AINO ja MART PEDEL perega
ÜLLE ja TÕNIS TOOMVER

ARMAST

LOREIDA RANDE't

mälestame leinas
ja
avaldame sügavat kaastunnet Edgarile

„Rõõmutsege, et teie nimed on taevasse kirja pandud."
Luuk. 10,20.

RAIMOND TRALLA abikaasaga
PAUL ROHUNURM abikaasaga

Avaldame kaastunnet Edgarile abikaasa

LOORE RANDE

kaotuse puhul

ENDEL ja TOINI

ARMAST

LOREIDA RANDE't

mälestavad vaikselt

J. M. KAHU emaga

Tänan südamest kõiki, kes minu abikaasa

LOREIDA RANDE

matusetalitusest ja ärasaatmisest osa võtsid, ka igati abiks olid.

Eriti tänan õp. O. Gnadenteich'i, Kolmainu Kirikut, Vana-Andrese Kiriku koori pr. Asta Ballstadt'i juhatusel laulude/Requiemi ja Georg Iltali muusikalise saate eest.

Tänu lillede eest R. Simpson Co., ja kaastöölistelt, Atomic Energy Lab. ja kaastöölistelt, Eesti Seltsi, kooliõdedelt, Suomi-Talo, Aseveljien ja Karjalaistelt kaastunde, kaartide, lillede ning järelhüüete eest, kaasmaalastelt ärasaatmisel kui ka hiljem meie kodus.

EDGAR RANDE

KIRIKLIKKE TEATEID

EELK PEETRI KOGUDUS
817 M. Pleasant Rd.,
Toronto, Ont. M4P 2L1
Praost Andres Taul. Tel. 483-4103
Kantselei tel. 483-5847
Õpetaja Edgar Heinsoo
Tel. kodus 283-9387
Tel. kirikus 483-6848
Organist dr. Roman Toi

JUMALATEENISTUS pühap., 25. augustil kell 11 h. Teenib õp. E. Heinsoo.

JUMALATEENISTUS pühapäeval, 1. septembril kell 11 hommikul. Teenib õp. E. Heinsoo.

ÕPETAJATE KÕNETUNNID kolmapäeviti kl. 9.30—12 päeval ja neljapäeviti kl. 6—8 õhtul.

KOGUDUSE KANTSELEI on avatud teisipäeviti kl. 10.00—18.00 ja neljapäeviti kl. 12.00—15.00.

EELK TORONTO VANA-ANDRESE KOGUDUS
383 Jarvis St. Toronto, Ont.
M5B 2C7
Õp. Udo Petersoo
3714 Beechollow Cres.,
Mississauga, Ont. L4Y 3T2
Tel. 624-6128 või 625-5930
kirikus 923-5172
Organist pr. Asta Mitt
Koorijuht pr. Asta Ballstadt

Pühapäeval, 25. augustil JUMALATEENISTUS kell 7 õhtul, teenib õpetaja Albert Roost.

Pühapäeval, 1. septembril pika nädalalõpu tõttu ei ole jumalateenistust.

Pühapäeval, 8. septembril SURNUAIAPÜHA JUMALATEENISTUS Mt. Pleasant kalmistul kell 3 p.l. ja York kalmistul „Kivialtari" juures kell 5 p.l. Muusikalises osas „Estonia Orkester".

Pühapäeval, 15. septembril kell 11 h. pühapäevane JUMALATEENISTUS.

ÕPETAJA SUVISED KÕNETUNNID (juulis ja augustis) neljapäeviti kell 6—8 õhtul ja pärast jumalateenistusi.

Kiriku kantselei on avatud neljapäeviti kell 10–4.

TORONTO EMMANUELI EVANGEELNE KOGUDUS
21 Swanwick Ave.
Tel. 698-5645
Jutlustaja Allan Laur
72 Appleby Cres.,
Markham, Ontario L3R 4L2
Tel. 477-6248

Pühapäeval, 25. augustil kell 3 p.l. JUMALATEENISTUS. Külaliskõneleja pastor Endel Siitam ja Allan Laur. Lauluettekandeid. (Buss Eesti Kodust kell 2.15 p.l.).

PUHKA RAHUS KALLIS KAUAAEGNE SÕBER

ARTUR OJASOO

Mälestab leinas

VOLLI AVARLAID

Vastavalt trükikoja tehnilistele nõuetele palume käsikirjad „Meie Elu" toimetusele saata masinkirjas ja võimalikult varakult enne lehe ilmumist.

„MEIE ELU" talitus võtab vastu ajakirjade

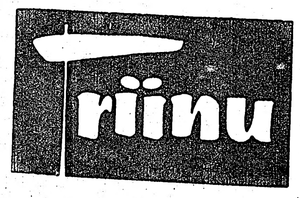

tellimisi.

TORONTO EESTI EV. LUT. USU KOLMAINU KOGUDUS
Kirik: 619 Sherbourne St., Toronto
Sherbourne allmaaraudteejaam on kiriku kõrval.
Õp. O. Gnadenteich
112 Fallingbrook Rd., Scarborough
Ontario
Tel. 698-7977 või 766-7853
kantseleis 921-9417

Pühapäeval, 25. augustil JUMALATEENISTUS kell 5 p.l.

Pühapäeval, 1. sept. JUMALATEENISTUS kell 1.30 p.l., teenib õpetaja A. Jalonen.

Pärast suveaega on jumalateenistused nagu varem: esimesel, kolmandal ja viiendal pühapäeval kell 1.30 p.l.

Opetaja viibib suvel aegajalt linnast eemal, kuid ta on kättesaadav vajaduse korral telefoniga 1-519-371-0068.

EESTI VABAKOGUDUS TORONTOS
20 Thorncliffe Ave. Tel. 463-6223
Jutlustaja E. Saraoja
Kirik: 562 Jones Ave. Tel. 461-2077

Pühapäeval, 25. augustil kell 11.00 h. JUMALATEENISTUS, teenivad H. Sepp ja E. Saraoja.

Kolmapäeval, 28. augustil kell 7.30 õ. PIIBLIPALVETUND.

Iga uus „MEIE ELU" tellija aitab kaasa sisukamale ajalehele.

Eestlaste poolt eelistatud ja traditsiooniliseks kujunenud

MATUSEMAJA

Matusemaja on üle 115 aasta teeninud Metropolitan Torontot sama perekonna poolt väljakujunenud traditsioonidega. Moderniseeritud avarad ruumid, kvalifitseeritud personal ja küllaldaselt parkimiseruumi.

Väärikas teenimine

ROSAR-MORRISON FUNERAL HOMES LTD.
T. L. MORRISON — Funeral Director
467 Sherbourne St., Toronto, Ont. M4X 1K5
Telefon 924-1408

KUULUTUSED

palume talitusele anda KUNI KL. 8 ESMASPÄEVA ÕHTUL, et kindlustada nende ilmumine järgmises lehes.

ELEKTRIK
Igasugused elektritööd, parandused, uuendused, kodudes või ettevõtetes.
HALLING
Tel. 762-9190
Lic. E1044

TÖÖPAKKUMISED

Hea võimalus raha teenida
KUNDETEENINDUSE
alal. Oma auto vajalik.
Helistage: Mr. Datt, 535-8157.

Murray E. Newbigging
MATUSEMAJA

Aastakümnete kogemus eestlaste teenimiseks. Oskuslik nõuanne ja mõõdukad hinnad:

M. Wayne Hamilton
Funeral Direktor

733 Mount Pleasant Rd.
(lõunapool Eglintoni)
Helistada tel. 489-8811 ● 489-8002

Külastage „MEIE ELU" kus leiate mitmesuguseid sobivaid kinkeesemeid

958 Broadview Ave.
Toronto, Ont. M4K 2R6
Tel. 466-0951
(Eesti Majas, II korral)

EHTEASJU
SKANDINAAVIA
KINKEESEMEID:
LINIKUID, SOHVAPATJU,
SAUNASEEPE ja TARBEID
KERAAMIKA-VAASE
HELIPLAATE
RAAMATUID (ka lastele)

MeieElu

ÜKSIKNUMBRID ON MÜÜGIL:

TORONTO
Rooneeme pagariäris ..... 484 Queen St. W.
„Meie Elu" talituses ..... 958 Broadview Ave.
Broadview Delicatessen .... 141 Danforth Ave.
The Finnish Place ..... 5463 Yonge St.

THUNDER BAY
Finnish Book Store ..... 168 Algoma St.

Eestlaste ajaleht „MEIE ELU" levib üle kogu maailma, kus asub eestlasi. ● Tellige ja lugege „MEIE ELU". ● Nõudke „MEIE ELU" proovinumbreid.

„MEIE ELU" tellimishinnad: Kanadas 1 a. $43.00, 6 k. $24.00, 3 k. $15.00. USA-sse (US$) 1 a. $47.00, 6 k. $25.00, 3 k. $16.00. Ülemeremaadesse 1 a. $52.00, 6 k. $28.00, 3 k. $18.00. Kiripostilisa: Kanadas 1 a. $28.50, 6 k. $14.25, 3 k. $7.00. USA-sse 1 a. $33.00, 6 k. $16.50, 3 k. $8.00. Õhupostilisa ülemeremaadesse: 1 a. $62.00, 6 k. $31.00, 3 k. $15.50.

„MEIE ELU" TALITUS
958 Broadview Ave., Toronto, Ont. M4K 2R6, Canada

Tellimiskupong:

Palun saatke minule „Meie Elu" ..... kuuks.

Tellimisraha siinjuures .....
(Tshekiga„ panga rahakaardiga, posti rahakaardiga).

Nimi: .....

Postiaadress: .....

Kuupäev .....

.....
(Allkiri)

Evald Timusk 80-aastane

Eesti ühiskonnas laialdaselt tuntuvad Evald Timusk on sündinud 23. aug. 1905.a. Lustivere vallas ja pärineb põllumeeste soost. Õppis Põltsamaa gümnaasiumis ja Olustvere põllutöö-keskkoolis, millele järgnes elukutseline töö Jõhvi jaoskonna agronoomina. Sealt siirdus ta ETK-sse ühistegevust organiseerima, kus tal tuli reisida ja esineda kõnedega üleriigiliselt. Oli hiljem ETK-s ühe osakonna juhatajaks, kus aitas raskel punasel aastal paljusid tööga ja varjamisega. Põgenes Rootsi ja sealt asus Kanadasse, kus alustas uue elu ja kodu loomist.

Evald Timuskile on omane rahvuslik meel, abivalmidus, sõbralikkus ja kaasalöömine eesti asjades. Teda näeme juhtivalt paljudes organisatsioonides, kus tema rahulikkust, tasakaalukust ja ettevõtlikkust hinnatakse täie tunnustuse ja lugupidamisega nagu vallavanemat. Peale seltskondliku tegevuse on teda huvitanud poliitika ja eesti vabadusvõitluslik töö ja veendunud demokraadina on ta olnud palju aastaid Eesti Demokraatliku Unioon (EDU) Kanada osakonna esimeheks.

Ligemad sõbrad hindavad veel Evald Timuski kunstilist meelt ja võimeid kunstnikuna. Tema kodu kujutab omaette kunstigaleriid nimekatest eesti kunstnike töödest. Temaga koos on sammunud pool-aastasada Alli ja sellest abielust on sirgunud pojad Toomas ja Jaan, kes on võimekad teadlased ja ülikooli õppejõud. Olgu see lühikene ülevaade juubilarile austuseks ja tunnustuseks kui ühele tammisele eesti mehele. Selleks jätkuvat tervist ja veel palju aastaid.

ÜLO JÜRIMA

Kaarin Maimets ja Mark Olo abiellusid Torontos. Laulatas praost Andres Taul Peetri kirikus.

„MEIE ELU"
laupäeviti suletud
juuni, juuli ja augusti kuudel.

BON AIR APPLIANCE SERVICE
PARANDAME
külmutuskappe ja pliite — igat liiki
☆ 31 aastat tööpraktikat ☆
Tel. 533-9334 — Peter

KUHU MINNA?

Laup., 17.—24. aug. Metsaülikool.

Laup., 24.–25. aug. Põhja-Ameerika Eesti Sõjameeste Päevad Seedriorul.

Lakewoodi märkmik

XXXI Eesti mängud ja teised eestlaste suurüritused

Sel suvel on Põhja-Ameerika mandril teostunud kolm suuremat eestlaste ühisüritust. Juuli algul koguneti Kanadas iga-aastasele Seedrioru suveharjale, Portlandis kahe aasta järel korduvatele Lääneranniku Eesti Päevadele ja nüüd, augusti esimesel nädalalõpul Lakewoodis, XXXI Eesti Mängudele USA-s. Kõik need üritused tõid kokku tuhat või pisut enam eestlast.

Need arvud olid vanasti küll suuremad, kuid selle seletuseks võime öelda, et meie põgenik-põlvkond vananeb ja väljaspool sündinuid on vanadest statistiliselt vähem.

NOORTE ARV KASVAB

Tulles just Lakewoodist, jäi mulje, et Eesti Mängude taoline sportlik üritus on üks efektiivsemaid teid just nooremaid ja noore hingega vanemaid kokku tuua. Tundus, et nooremate ja keskealiste eestlaste osavõtt kokkutulekust oli enam kasvanud kui kahanenud. Rohkem oli näha Kanada eestlasi.

Lakewoodi Eesti Mängudel on pearõhk pandud inimeste kaasategemisele ja vähem esinemisele. Võib arvata, et umbes kolmandik kokkutulnuist tegi kaasa arvult 11-l spordialal: laskmine, ujumine, tennis, noorte ja masterite kergejõustik, võrkpall, korvpall, veeremäng, lauatennis, bridzh, male ja golf. Neile lisandusid organisaatorid ja vabatahtlikud mitmesuguste teiste ülesannete läbiviimiseks. Selle kõige üle võis USA Eesti Spordiliidu uus esimees dr. Ants Pallop õigustatult rahulolu väljendada.

RAHVAS SEKKUB

Et paremini mõista spordipidustuste tähtsust, peaksime endilt õieti küsima, mis oleks siis juhtunud, kui poleks sellist spordile tiivustavat üritust. Kui kaugele keegi hüppab või kes võidab, ei ole niivõrd oluline. Oluline on üldine kaasategemise tahe. Koos olles ja tegutsedes kasvab ka eestluse mõte. Kui Torontos otsitakse ideid uuemalaadilise suvise ürituse jaoks, kas ei võiks siis selleks olla hästi läbiviidud spordimängud. Omal ajal korraldati Jõekäärul Erich Rooduse eestvedamisel Balti Olümpiaad, millest praegugi kolme rahvuse hulgas kiitvalt räägitakse. See pani ka USA eesti sportlastele rattad alla. küllap teeks seda ka uus üritus, kui seda osatakse küllalt plaani- ja sihikindlalt teostada.

VALGUSPIDU

USA Eesti Mängude kõrgpunktiks on tavaliselt õhtune valguspidu Lakewoodi Eesti Maja õuel. Miks seda just valguspeoks kutsutakse, ei oska seletada. Igatahes tähistatakse seal üheskoos mängude mõtet, austatakse sportlasi, vaadatakse rahvatantsijaid-võimlejaid ja kuulatakse soliste. Kuigi muusikainimesed on täitnud oma osa hästi, käib siiski peast läbi mõte — kas ei võiks ja saaks kogu sportlaskonnale ja publikule määratud kava täita täies ulatuses rahva kehalise tervishoiuga seotud teemal. Miks ei võiks kavas olal mõni hästi läbimõeldud kõnegi. Näiteks, viimaste Mängude aupatrooniks oli olümpiavõitja Osvald Käpp. Vana spordiveteran ütles ka mõned laused, aga rahvas oleks meeleldi tahtnud kuulda, kuidas ta maadlejana oma vastased üle maailma vastu maad matsatas ja kuidas visa eesti jõud lõpuks peale jäi.

DISTSIPLIINIPUUDUS

Sportlaste, rahvatantsijate ja võimlejate defilee on igal aastal läbi viidud, kuid sportlaste osa on seal aastatega otse olematuks kuivanud. Kui ilus oleks pealtvaatajail oma silmaga neid näha ühtlases rivis ja dressides oma lippude all! Selle asemel otsitakse valjuhääldajaga auhindade saajaid, kes sageli jäävadki leidmata. Üks Kanada eesti sportlane läks auhinda vastu võtma koguni õllepudel peos. See tekitas tribüünil loomulikult kriitilise jutukõmina. Võime vaid arvata, et meeskondades puudub sportlik sisedistsipliin. Üks noor (sportlane?) oli öösel asfaldiga kaetud korvpalliväljakule isegi tule üles teinud ning sinna kangemate pudelite lähedusse uinunud. Sellega rikuti mitte üksnes palliväljak, vaid tuli oleks võinud edasi minna lehedega täidetud metsa, kus 47-s telgis noored magasid. See oleks olnud kohutav tragöödia. Nii võivad üksikud kõikide heale nimele palju halba varju heita. Sellepärast oleks oluline, et sõbrad esmalt oma sõpru aitaksid nende raskel meheks kasvamise perioodil.

Olin pärast pidupäeva varahommikul Lakewoodi seltsimaja juures, kui sinna ilmusid vanemad eesti mehed. Neid oli kaunis palju. Küürutasid iga õllepudeli pärast, et neid kotti panna. Selliseid kotte sai õige mitmeid. Millised kohusetundlikud mehed nad olid! Ei saanud nad kuskilt avalikku kiitust. Oleks tore, kui nende vanaisade eeskuju rohkem nooremaid nakataks.

OOKEANI RANNAS

Traditsiooniline nooremate inimeste ookeani rannal suvitamine ei ole kunagi olnud Eesti Mängude ametlikus kavas. Ei tea täpselt, kuidas see komme alguse sai, kuid sedakord võis rannas olla küll ligi pool tuhat eestlast ja seda ei saa ju ka ajakirjandus nägemata jätta.

Mis on selle põhjus?

Muidugi päike, vesi, lained ja liiv, kuid kindlasti ka nooremate eestlaste üksteisega olemise tahe. Ollakse koos väiksemates gruppides, liigutakse üksteise juurde, organiseeritakse ühist tegevust, lauldakse, jutteldakse, tehakse rohkesti nalja. Kõik tuleb vabalt. Paljud asjad on väga vaimukad, nii et hoia naerdes kõhtu kinni. On nagu kõige moodsamad killamängud. Pole siis ime, et noored rannalt ära tulla ei taha. Rannaliival on tekkinud uusi sõprusi ja kontakte. Seal ei ole peale surutud eestlust. Eestluse identsus kasvab seal ise.

Lakewoodi aladel ja ookeani rannal kohtasin ka üsna hulk USA eestlaste elus tuntud inimesi, eesotsas Juhan Simonsoniga. Connecticuti rahvatantsijad kogusid raha V ÜEP-le sõiduks Melbournes 1988/89. aastavahetusel. IV ÜEP USA Komitee esimees Vello Areng Washingtonist kommenteeris selle peale, et ka USA sihtasutus Esto Inc. asub varsti rahade kogumise aktsioonile üle maa, sest sihtasutuse kaudu annetuste tegemisega hoitakse eemale taksimehe saamakäsi. Küllap sama hakkab tegema ka Kanada ÜEP sihtasutus.

PÕHJA-AMEERIKA EESTI PÄEVAD?

Üsna tugevasti oli kuulda arvamust, et USA eestlased peaksid korraldama VI ÜEP või Esto-Ameerika avastamise juubeli raames a. 1992. Raskem oli aga konkreetne asukoha otsimine. Inimesed vananevad, ja isegi Estoks 1988 ei leitud enam kohta. Kui USA sellise koha ja tulised eestvedajad ka leiaks, siis paneb see ometi tõsiselt mõtlema kõik Euroopa eestlased. Alles 16 aastat peale Stockholmi Estot võiksid pidustused 1996 seal korduda. See oleks ebaõiglane ega teeniks laiemaid rahvuslikke sihte. Sellepärast kaldus jutt tagasi võimalike V Põhja-Ameerika Eesti Päevade korraldamise juurde a. 1988 mai lõpus, kui Kanadas on veel jahe ja USA-s meeldivalt soe. Üritus aitaks õhutada meie oma rahvuslikku isetegevust ja Austraaliasse sõitu 7 kuud hiljem. Lühemaajalise kokkutuleku puhul pole muret tunda kava ülé.

Toomas Metsala oli päris kindel, et V Põhja-Ameerika Eesti Päevadest asja saab ja USA juhtiva rahva hulgas näis mõte ka päris küps olevat. Aga kus? Arvati Baltimores või Hartfordis, Connecticutis, Bostoni lähikonnas. Evald Ruhno Hartfordist kiitis väga sealseid võimalusi, kuid ka Baltimore olevat väga palju meeldivat juurde saanud. Eks me siis näeme, kas sõnadest tulevad teod. Aga 1989 on ka meie laulupidude 120. juubel!

ESTOR

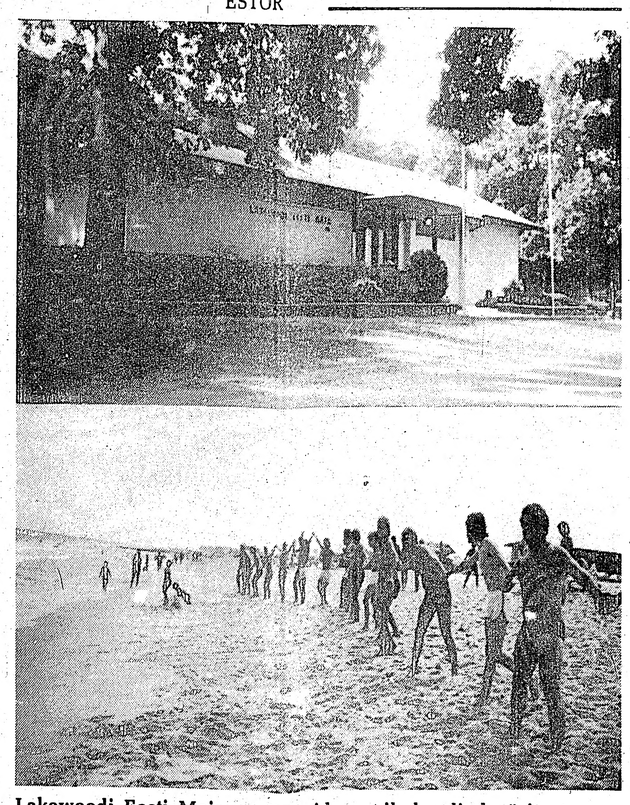

Lakewoodi Eesti Maja on USA idarannikul paljude ürituste asukohaks, aga läheduses asuval ookeani supelrannal on oma võlu, kus eesti poiste rivi on valmis jooksma laimetesse.

Foto — Robert Kreem

ONE STOP SECURITY SYSTEMS
Tulekahju ja murdvarguse häiresüsteemid.
ALEXANDER TRÄSS ● Tel. 881-4303

Juubelijuttu Elfriede Loosbergiga

Elfriede Loosberg seisis äsja oma käidud teetulbal, märgistatud „90". Sel puhul sooviti temale tervist, õnne ja palju muid häid soove edasi samas vaimus jõudmaks „100"-nda juurde. Õnnitlussõnade keskpunkt tema lähematelt kaastöölistelt polnud vist küll mitte tavaline „kuldamine" juubelite puhul.

Meenub kodumaa-päevilt Elfriede Loosbergi nimi meie avalikkuses, eriti naisliikumise ja sotsiaalala sektoreis, teiste naissuurkujude Mari Raamot'i, Marje Reisik'u, Linda Eenpalu, Johanna Päts'i jt. kõrval. Meie keskel, siin Torontos, pagulaseestlaste metropolis viibides ja tegutsedes, kokkupuutudes iga päev paljudega, on tal alati lahke sõna kõigile, huumor ja abivalmidus. Tema isikust ja elutegevusest ja filosoofiast võime vaid aimata suurt isiksust, kes oma isiku ja tegevuse suhtes on oma noorusest peale vist küll omaks võtnud filosoofilise mõttelaadi: „Tagasihoidlikkus õilistab noort inimest". Ja see filosoofia on teda kannud kõrgesse ikka nooruslikuna.

Vesteldes juubilariga tema mugavas kodus selgus palju huvitavat.

ELUKÄIK

Elfriede sündis 31. juulil 1895 Keilas talupidaja Rägastik'u lasterikkas (7 last) peres neljanda lapsena. Ta koolitee kulges teisiti tavalisest. Ta sai algkooliharidus kodus ja mõisa „koolipreililt". Isa, oli ka veskiomanik, kelle veski oli tollal esimesi mootorijõul töötavaid. Lähedal asuv mõis lasi oma vajaliku vilja jahvatada Rägastiku veskis. Sellest tekkis hea vahekord mõisaomanikuga, kel oli samaealine tütar Elfriedega ning selle tõttu ka kodukoolipreili kujunes haridusallikaks mõlemile. Siit läks koolitee keskharidusele Tallinna. Esmalt prl. Stamm'i „Töchterschule", kus valmistati ette kodu- ja kooliõpetajaid Venemaale. Ning edasi Tallinna venekeelsesse Beljajevi eragümnaasiumi, mis oli tollal Tallinnas ainuke, kuhu pääsesid ka tütarlapsed. Selle lõpetanud, oli varsti (1915.a.) abiellumine mereväe kapten-leitn. Johannes Loosbergiga. Siis kodune lastekasvatamine ja eestlaste seltskondlikust tegevusest juhtivalt osavõtmine keskorganisatsioonide, peamiselt naiste ja sotsiaal-aladel. Nii oli ta tegelik juhataja E. Naiste Kristlikus Ühingus (YWCA) (esinaine Mari Raamot), siis E. Naisliidus koos Linda Eenpaluga loengute ja kursuste korraldajatena (käsitöö, kudumine, majapidamine, tervishoid, lastekasvamine jt.), edasi E. Punase Risti juhatuses jm. Tal on tulnud kõnelda ja ettekandeid pidada kodumaal ja väljaspool, mis ulatusid E. Naisliidu delegaadina Viini rahvusvahelisele naistekongressile (1930.a.), kus peateemana oli „Freiheit und Frieden".

„Sellest kongressist jäi aga halb maik, kuna kommunistlik mõttelaad püüdis seal domineerida," mainis Elfriede. Oma ettekande oli ta hästi ette valmistanud, konsulteerides kindral Laidoneri, meie juhtivaid poliitikuid ja teadlasi. Ettekannet kongressil katkestas mitmel korral juhataja ning võttis sõnaõiguse. Sellest tekkisid hääled ja hüüded liikmete hulgas, kes nimetasid ettekannet heaks ja huvitavaks ja nõudsid selle jätkamist, mida juhataja pidi aktsepteerima.

„Selle kõrval on mul aga meeldivaim mälestus põgenikuna Rootsis: algaastatel kõne sealsetele poliitikutele ja tegelastele, mida oli organiseerinud sealsete naisliitude ja üldse rootsi naisliikumise juhte, kuninga vennatütar, kes omariikluse päevil oli külastanud Eestit, peamiselt meie naisliikumisega tutvumiseks ja millisest ajast referendil oli tutvus ning kes minu saksakeelse ettekande koosolekule tõlkis rootsi keelde. Ettekanne sai kiitva tunnustuse ja lisaks paljudele sõnavõttudele ja küsimustele sain anda päris tõhusa ülevaate meie iseseisvusest, kommunistidest, nende hävitustööst, mõrvadest ja küüditamisist."

Kanadas olles kaotas Elfriede 1951.a. oma abikaasa, Johannes Loosbergi, ning siit peale kulges rutiinikohaselt juubilari elu.

PENSIONÄRID

Koos Johanna Pätsiga pandi idanema E. Abistamise Komitee mõte ning kohalike vaimulike ja Robert Kreemi tõhusal õhutusel selle juurde ka sotsiaalring, mille aktiivseks tugisambaks kujunes E.L. Aeg oli lisanud juba paljude õlgadele aastaid. Oli tekkinud hulk eakaid pensionäre. Riiklikud asutised võimaldasid nendele eakatele mitmesuguseid meelelahutus- ja tegevusvõimalusi. E.L. oli jällegi eestvedajaks koos E. Vabadussõja veterani kapt. Arthur Raagiga E. Pensionäride Klubi ellukutsumisel, mis kujunes üheks arvurikkamaks meie organisatsioonide hulgas ning tunnustatuks ja tähelepandavaks ka Kanada taoliste hulgas. Teadlikul juhtimisel võidi osaleda kõigi hüvituste osas. E.L. mitmekordse Klubi esimehena, olles leidnud enesele väärilise järglase, loobus esimehe ametist, et pühendada end enam üha suurenevale sotsiaal- ja hoolekandetööle, võttes oma peale juhatajana selle ülesande. Oma hoolitseva silma alla võttis ta ka need kaaseestlased, kes meie oma „Ehatare" puudumisel olid laiali mitmetes hoolduskodudes, võõraste keskel, sageli ise ilma võõrkeeleta. Neid külastada, neile meelelahutst viia noorte jt. kaudu, eriti jõuluõhtute näol, rahvuslike tähtpäevade ja isiklike sünnipäevade puhul. Neile aga, kes asunud igaviku teedele (neid on sadu) on saatjaks olnud E.L-i südamesoe järelhüüe ja mälestamine.

Neil kõrgetel huumaansetel postidel on Elfriede Loosberg seisnud noore naisena kodumaa päevil ja läbi enesegi murepäevade mõistnud ka teiste omi ning aidanud neid leevendada. Elfriede Loosberg kehastab kõige otsesemas mõttes ja mõistes seda vana filosoofide juhtlauset: „Inimene pole sündinud mitte üksi ainult enesele, vaid ühiskonnale ja oma rahvale".

R. ANTIK

NÄDALA RISTSÕNAD

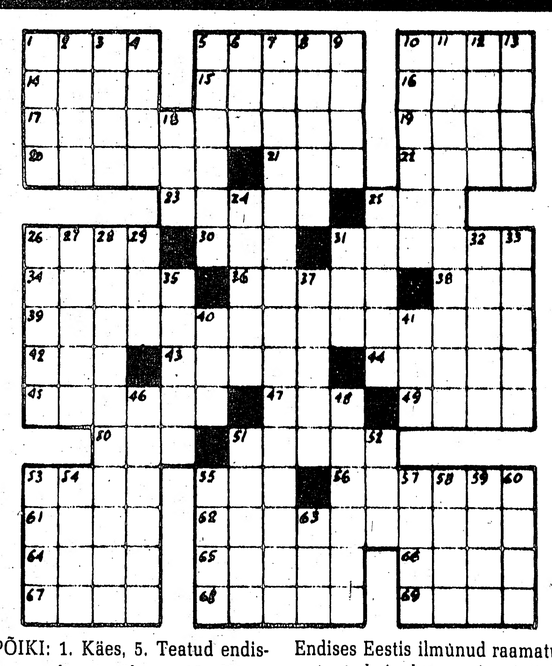

PÕIKI: 1. Käes, 5. Teatud endisaegne maksustusüksus, 10. Norra mehenimi, 14. Teatud peidukoha, 15. Irvhammas, 16. Mingi ülejäägi paigutamise koht, 17. Lõbusalt teatud moel häälitsema, 19. Paiknev, 20. Mõõdan raskust, 21. Rott —inglise keeles, 22. Üks Eesti põhjaranniku ligidal asuvaid väikesi saari, 23. Rihmad — inglise keeles, 25. Selge, kindlate piirjoontega, 26. Alp, eputaja, 30. Toidu, 31. Ettekanne, 34. Kuulus lahingukoht Ameerika vanemast ajaloost, ehitus San Antonios Texases, 36. Olukorrast, 38. Koht Tallinna ligidal, 39. Kodanikuõigusi saanud isik, kes kauemat aega mingis välisriigis elanud on, 42. Üks saksakeele artiklitest, 43. Abistas, 44. Kurja koera hääl, 45. Unistada, uneleda, 47. ... De Janeiro, 49. Ühte suvel ilusasse kohta, 50. Rada, 51. Rahmeldad kiirelt, 53. Üks lehtpuudest, 55. Kolmikvokaal, 56. Kuhu laevad lähevad, 61. Naisenimi, 62. Peavad olema igal ehitusel koormuse vastuvõtmiseks, 64. ....koda — parlamendi osa, 65. Ettetähendust, 66. On iga ärimehe siht, 67. Vastupidav, väsimatu, 68. Ühe siseelundi — inimesel kaks, 69. Omas.

PÜSTI: 1. Koera.... — teatud õõnsa varrega kasv, 2. Jõgi ja asundus Virumaal põlevkivikaevanduste ligiduses, 3. Üks Volga lisajõgesid, 4. Hoiab kaela sooja, 5. Teatud vorst, 6. Ameerika mehe hüüdnimi, 7. See tuleb paljudel haruettevõtetel peakontorile esitada iga kolme kuu tagant, 8. Joobumuses, joovastuses, 9. Sakslaste üks kaardimänge — algkeeles, 10. Selgita, 11. Neid leidub iga sõjaväekasarmu ligiduses, 12. Mõistis, sai aru, 13. Üks aastaaegu, 18. Endises Eestis ilmunud raamatusari — tuntud ainult oma nime initsiaalidest, 24. Heina riisumiselt, 25. Teravik, mõne putuka nõel, 26. Uks jala osasid, 27. Vaimustus, ind, 28. Teadlased on mingit asja proovimas, 29. Aru — rahvakeeles, 31. Asi, 32. Mingid teatud nõud, valimiskastid, 33. .....näitajad — on igal autol, 35. Pikkade peenikeste ja teravate asjade, 37. Mõned on mürgised, mõned ei ole, 40. Tänavanimi paljudes eesti linnades, 41. Rõhtpuu laeval, 46. Lamama, 48. meelemärkuseta, uimane, 51. Talviseid sõiduriistu, 52. Üks rootsikeele artiklitest, 53. Tekitab harilikult valu, 54. Naisenimi, 55. On valguse tuppalaskmiseks, 57. On kaevul või sillal, 58. Kärmas ja nobe laps — rahvakeeles, 59. ....puu — sinna köideti vanasti hobuseid, 60. On teistest ees, 63. Üks saksakeele artiklitest.

Lahendus järgmises lehes.

EELMISE NÄDALA RISTSÕNADE LAHENDUS

PÕIKI: 1. Aja. 4. Madal. 9. Sai. 12. Nõu. 13. Aaria. 14. Ats. 15. Nurm. 16. Pala. 17. Ela. 18. Reede. 21. Ted. 22. Umbe. 23. Lame. 24. Oda. 25. Saare. 28. Ata. 30. Üür. 31. Aku. 32. Ida. 35. Maast. 37. Lee. 39. Ilge. 40. Erak. 41. Pig. 42. Ekker. 45. Iru. 47. Avas. 48. Osad. 49. Nam. 50. Prits. 53. Kai. 54. Ene. 55. Otsas. 56. Ann.

PÜSTI: 1. Anne. 2. Jõulud. 3. Auruma. 4. Ma. 5. Aare. 6. Dr. 7. Aiad. 8. La. 9. Saatma. 10. Atleet. 11. Isad. 18. Resümee. 19. Ema. 20. Elekter. 24. Osi. 26. Ara. 27. Ras. 29. Ase. 33. Diivan. 34. Algame. 36. Auk. 37. Laiska. 38. Ekraan. 41. Pane. 43. Kurt. 44. Eita. 46. Udin. 50. Po. 51. Is. 52. SS.